

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Kansallisgalleriasta ja kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Kansallisgalleriasta. Siinä säädettäisiin Kansallisgallerian tarkoituksesta, tehtävistä ja oikeushenkilöasemasta sekä sen kokoelmasta, hallinnosta, taloudesta, ohjauksesta ja rahoituksesta. Lailla kumottaisiin nykyinen Valtion taidemuseosta annettu laki.

Laissa säädettäisiin, että kulttuuriperinnön vahvistamiseksi ja taiteellisen sivistyksen edistämiseksi on Kansallisgalleria, joka toimii kuvataiteen valtakunnallisena museona. Kansallisgallerian keskeisin tehtävä on huolehtia Kansallisgallerian kokoelman ylläpidosta ja kartuttamisesta. Kokoelma olisi valtion omaisuutta.

Kansallisgalleriaan kuuluisivat Ateneumin taidemuseo, Nykytaiteen museo Kiasma ja Sinebrychoffin taidemuseo. Kansallisgallerian yhteydessä olisi valtion taideteostoimi-

kunta. Kansallisgalleria olisi itsenäinen opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluva julkisoikeudellinen säätiö.

Kansallisgallerialla olisi valtuuskunta, hallitus ja pääjohtaja. Nykyisen Valtion taidemuseon henkilöstö siirtyisi Kansallisgallerian palvelukseen. Henkilöstön palvelussuhde olisi työsuhde.

Uudistuksen johdosta kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi teknisiä tarkistuksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 valtion talousarvioesitykseen. Rahoitusta Kansallisgallerian toimintaan voitaisiin myöntää myös raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotoista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Toiminta ja organisaatio.....	4
Henkilöstö.....	5
Ohjaus ja rahoitus.....	5
Kokoelma.....	6
<i>Sinebrychoffin taidemuseo</i>	7
<i>Ateneumin taidemuseo</i>	7
<i>Nykytaiteen museo Kiasma</i>	7
<i>Kuvataiteen keskusarkisto</i>	7
Valtion taideteostoimikunta.....	7
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	8
Yleistä.....	8
Ruotsi.....	8
Norja.....	8
Tanska.....	9
Alankomaat.....	9
2.3 Nykytilan arviointi.....	9
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	10
3.1 Tavoitteet.....	10
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	10
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	11
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	11
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	11
Vaikutukset julkiseen talouteen.....	11
Kansallisgallerian pääomittaminen.....	12
Eläketurva.....	12
Arvonlisäverotus.....	13
Verotus.....	13
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	14
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	14
Yleistä.....	14
Vaikutukset museokenttään.....	14
Vaikutukset henkilöstön asemaan.....	15
5 ASIAN VALMISTELU.....	15
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	15
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	16
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	16
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	17
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	17
1.1 Laki Kansallisgalleriasta.....	17
1 Luku. Yleiset säännökset.....	17

2 Luku.	Kokoelmat.....	19
3 Luku.	Hallinto	21
4 Luku.	Talous.....	27
5 Luku.	Ohjaus ja rahoitus.....	29
6 Luku.	Erinäiset säännökset.....	30
7 Luku.	Voimaantulo.....	32
1.2	Laki kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta	33
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	33
3	VOIMAANTULO.....	34
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	34
	LAKIEHDOTUKSET	36
	1. Laki Kansallisgalleriasta	36
	2. Laki kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamisesta	45
	LIITE	46
	RINNAKKAISTEKSTI.....	46
	2. Laki kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamisesta	46

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Nykymuotoinen Valtion taidemuseo aloitti toimintansa valtion virastona vuonna 1990, mutta sen institutionaalinen historia ulottuu 1800-luvulle. Suomen Taideyhdistys aloitti toimintansa ja perusti maan ensimmäisen julkisluonteisen taidekokoelman vuonna 1846. Taideyhdistyksen taidekokoelma kasvoi, sen näyttelytoiminta laajeni ja toiminnot muuttuivat ammattimaiseksi taidemuseotoiminnaksi. Vastuu taidemuseon toiminnasta siirtyi vuonna 1939 Taideyhdistyksen perustamalle Suomen taideakatemian säätiölle, jonka toimintojen jatkajaksi Valtion taidemuseo perustettiin.

Valtion taidemuseo on opetus- ja kulttuuriministeriön alainen virasto, johon kuuluvat Ateneumin taidemuseo, Nykyaikaisen taiteen museo Kiasma, Sinebrychoffin taidemuseo ja Kuvataiteen keskusarkisto. Se on Suomen suurin taidemuseo-organisaatio. Valtion taidemuseosta säädetään Valtion taidemuseosta annetussa laissa (566/2000), jäljempänä taidemuseolaki ja Valtion taidemuseosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (618/2004), jäljempänä taidemuseoasetus.

Valtion taidemuseo ylläpitää, hoitaa, kartuttaa ja tekee tunnetuksi Suomen huomattavinta taidekokoelmaa sekä ylläpitää tieto- ja tutkimusarkistoa. Sen toiminnassa korostuvat koti- ja ulkomaisen taiteen näyttelyiden järjestäminen, yleisön perehdyttäminen kuvataiteeseen ja julkaisutoiminta. Valtion taidemuseon kokoelmaan kuuluu kaikkiaan yli 36 000 taideteosta keskiaikaisista ikoneista nykyaikaisen taiteen teoksiin ja huomattava arkistokokoelma, joka kattaa suomalaisen kuvataiteen historian. Kokoelmien voidaan katsoa muodostavan kuvataiteen kansallisen muistin. Taidemuseon vuosittainen toimintamääräraha valtion talousarviossa on noin 19,5 miljoonaa euroa ja henkilötöyvuosia on yhteensä noin 230.

Valtion taidemuseon säätiöittäminen Kansallisgalleriaksi on osa valtion tuloksellisuus- ja vaikuttavuusohjelmaa, jossa pyritään vaikuttamaan julkisen talouden kestävyysvajeen supistamiseen ja työmarkkinoiden muutok-

seen. Esitys liittyy opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kokonaisuuden vahvistamista ja virastokentän tiivistämistä koskevaan prosessiin. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan Valtion taidemuseon säätiöittäminen valmistelu käynnistetään. Valtioneuvoston 27 päivänä maaliskuuta 2013 tekemän vuosien 2014–2017 koskevan valtiontalouden kehyspäätöksen mukaan Valtion taidemuseo muuttuu Kansallisgalleriaksi vuodesta 2014 alkaen.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Toiminta ja organisaatio

Taidemuseolain 1 §:n mukaan kuvataiteen museotoimintaa ja maan taidemuseoalan kehittämistä varten on opetus- ja kulttuuriministeriön alainen Valtion taidemuseo. Taidemuseon tehtävistä on tarkemmin säädetty taidemuseoasetuksen 1 §:ssä. Sen mukaan taidemuseon tehtävänä on: 1) vastata kokoelmien ja tietovarantojen kartuttamisesta, dokumentoinnista, hoidosta ja konservoinnista; 2) järjestää koti- ja ulkomaisen taiteen näyttelyitä; 3) perehdyttää yleisöä kuvataiteeseen ja lisätä sen tuntemusta taidekasvatuksen avulla; 4) järjestää taiteiden välistä ohjelmaa; 5) harjoittaa julkaisutoimintaa; 6) toimia maan taidemuseoalan kehittämiseksi yhteistyössä muiden taidemuseoiden kanssa; 7) harjoittaa julkaisutoimintaa; 8) seurata alan kehitystä, tehdä aloitteita ja esityksiä Suomen kuvataiteen edistämiseksi sekä antaa lausuntoja kuvataiteeseen liittyvistä kysymyksistä; 9) ylläpitää ja kehittää taidemuseoalan ja kuvataiteen kansainvälisiä suhteita; 10) antaa muille viranomaisille sekä mahdollisuuksien mukaan yhteisöille ja yksityisille henkilöille asiantuntija-apua toimialaansa kuuluvissa asioissa; sekä 11) huolehtia muista taidemuseolle säädettyistä tai määrätyistä tehtävistä.

Valtion taidemuseon toimintayksiköitä ovat taidemuseolain 1 §:n mukaan Ateneumin taidemuseo, Sinebrychoffin taidemuseo,

Nykytaiteen museo Kiasma ja Kuvataiteen keskusarkisto. Taidemuseoon kuuluu myös taidemuseoasetuksen 4 §:n mukaan hallinto- ja palveluyksikkö. Valtion taidemuseon työjärjestyksessä määrättyjä toimintayksiköitä ovat puolestaan Konservointilaitos ja kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet –kehys. Toimintayksiköt ryhmittyvät työjärjestyksen mukaan toimintasektoreiksi. Toimintayksiköiden tehtävistä on annettu tarkempia määräyksiä taidemuseon työjärjestyksessä.

Valtion taidemuseossa on taidemuseoasetuksen 2 §:n 1 momentin mukaan viraston toimintaa tukeva neuvottelukunta. Neuvottelukunta käsittelee taidemuseon toiminnan kehittämissuuntia ja toimintalinjoja, tekee niitä koskevia aloitteita ja edistää taidemuseon yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Neuvottelukunnan asettaa taidemuseon esityksestä opetus- ja kulttuuriministeriö. Neuvottelukunnan jäsenistä ainakin yhden tulee edustaa taidemuseon henkilöstöä.

Valtion taidemuseolla on taidemuseoasetuksen 3 §:n mukaan johtoryhmä. Se käsittelee työjärjestyksessä määrättyjä asioita, joita ovat muun muassa taidemuseon talous- ja toimintasuunnitelmaa, vuosisuunnitelmaa ja tulossopimusta, talousarvioehdotusta, sisäistä budjettia sekä tilinpäätösasiakirjaa ja vuosikertomusta koskevat asiat.

Valtion taidemuseon yhteydessä on taidemuseolain 1 a §:n mukaan valtion taideteostoimikunta. Valtion taideteostoimikunnasta säädetään valtion taideteostoimikunnasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (620/2001).

Henkilöstö

Valtion taidemuseossa on taidemuseoasetuksen 5 §:n mukaan ylijohtaja, museonjohtaja, keskusarkistonjohtaja ja hallintojohtaja. Lisäksi taidemuseossa on muuta virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä. Muun virkamiehen tai työsopimussuhteessa olevan henkilön nimittää tai ottaa taidemuseoasetuksen 9 §:n 3 momentin mukaan Valtion taidemuseo.

Taidemuseolain 2 §:n 1 momentin mukaan ylijohtaja johtaa taidemuseota. Taidemuseoasetuksen 6 §:n mukaan ylijohtaja johtaa ja kehittää taidemuseon toimintaa sekä vastaa

siitä, että taidemuseolle kuuluvat tehtävät hoidetaan tuloksellisesti. Ylijohtaja vahvistaa taidemuseon työjärjestyksen. Ylijohtajan ratkaistavista asioista säädetään taidemuseolain 2 §:n 2 momentissa ja taidemuseoasetuksen 11–13 §:ssä. Ylijohtajan nimittää virkaa haittavaksi julistamatta valtioneuvosto. Ylijohtajan kelpoisuusvaatimuksena on taidemuseoasetuksen 8 §:n mukaan ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys taidemuseoalaaan sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus.

Kunkin museon päällikkönä on museonjohtaja. Museonjohtajan nimittää opetus- ja kulttuuriministeriö. Museonjohtajan kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys taidemuseoalaaan ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

Kuvataiteen keskusarkiston päällikkönä on taidemuseoasetuksen 5 §:n 2 momentin mukaan keskusarkistonhoitaja sekä hallinto- ja palveluyksikön päällikkönä hallintojohtaja. Keskusarkistonjohtajan ja hallintojohtajan nimittää ylijohtaja. Keskusarkistonjohtajan ja hallintojohtajan kelpoisuusvaatimuksina on ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys viran tehtäväalaaan ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

Museonjohtajan, keskusarkistonjohtajan ja hallintojohtajan tulee taidemuseoasetuksen 7 §:n mukaan johtaa, kehittää ja valvoa toimintayksikkönsä toimintaa sekä huolehtia toimintayksikölle kuuluvien tehtävien jaosta ja niiden suorittamisesta. Museonjohtajan, keskusarkistonjohtajan ja hallintojohtajan ratkaistavista asioista säädetään taidemuseoasetuksen 14 §:ssä. Tarkemmasta asioiden ratkaisemisesta on määrätty Valtion taidemuseon työjärjestyksessä.

Vuonna 2011 Valtion taidemuseon henkilöstön lukumäärä on ollut yhteensä 250. Vakinaisia virkoja tai työsopimussuhteita on 174. Lisäksi taidemuseossa on määräaikaista virka tai työsopimussuhteita yhteensä 76.

Virkasuhteisen henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslaissa (750/1994) ja valtion virkamiesasetuksessa (971/1994).

Ohjaus ja rahoitus

Valtion taidemuseota koskevien asioiden valmistelusta ja ohjauksesta vastaa opetus- ja

kulttuuriministeriö. Nelivuotisissa tulosso-
pimuksissa sovitaan taidemuseon toiminnal-
lisista ja määrällisistä tavoitteista, tavoittei-
den saavuttamiseen tarvittavista määrärahois-
ta, tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja
arvioinnista sekä toiminnan kehittämistä.
Tulosneuvottelut käydään vuosittain. Lisäksi
opetus- ja kulttuuriministeriö antaa taidemu-
seolle vuosittain kirjallisen tilinpäätöskan-
nanoton sen toiminnasta.

Valtion myöntämä rahoitus Valtion taide-
museolle muodostuu toimintamenomäärära-
hasta, kaluston hankintamäärärahasta ja tai-
deteosten hankintamäärärahasta. Valtion taide-
museolle on myös myönnetty hankerahoi-
tusta aineistojen digitointiin. Valtion vuoden
2013 talousarvion mukaan toiminta-
menomääräraha on 19 469 000 euroa. Toi-
mintamenomäärärahaan ovat sisältyneet taide-
museon toimitilojen (yhteensä 26 000 m²)
vuokrat, joiden osuus on noin kahdeksan mil-
joonaa euroa. Kaluston hankintamääräraha
on vuonna 2013 300 000 euroa. Taideteosten
hankintamääräraha on vuonna 2013 puoles-
taan 739 000 euroa.

Valtion myöntämä rahoitus Valtion taide-
museolle on vuonna 2012 ollut noin 75 pro-
senttia sen kokonaisrahoituksesta. Taidemu-
seolain 4 §:n mukaan taidemuseo voi ottaa
vastaan lahjoitus- ja testamenttivaroja. Tai-
demuseolain 5 §:n 1 momentin mukaan Val-
tion taidemuseon suoritteista peritään maksu-
ja sen mukaan kuin valtion maksuperuste-
laissa (150/1992) säädetään. Maksullisen
toiminnan tulot ovat taidemuseon merkittävä
muu rahoituslähde. Maksullisen toiminnan
tuotot ovat vuonna 2012 olleet yhteensä noin
kuusi miljoonaa euroa (vuonna 2011 noin
neljä miljoonaa euroa). Maksullisen toimin-
nan tuloja on kertynyt muun muassa museoi-
den pääsymaksuista, asiantuntijapalveluista,
tilavuokrasta, julkaisujen ja muiden paino-
tuotteiden myynnistä sekä valokuvien käyt-
töoikeusluvista. Näiden tulojen lisäksi spon-
sori- ja muun ulkopuolisen rahoituksen mää-
rä on vuonna 2012 ollut yhteensä 937 000
euroa (571 000 euroa vuonna 2011).

Vuonna 2012 museokävijöitä on ollut yh-
teensä noin 607 000 (387 000 kävijää vuonna
2011). Pääsy Valtion taidemuseon järjestä-
miin maksullisiin näyttelyihin ja muihin vas-
taaviin tilaisuuksiin voi taidemuseolain 5 §:n

2 momentin mukaan olla maksuton erikois-
ryhmiin kuuluville, jos maksuttomuus on tai-
dekasvatuksen, tutkimuksen, ammatillisen
toiminnan, museotoiminnan tai muun vastaa-
van syyn kannalta perusteltua. Käytäntönä on
ollut, että alle 18-vuotiaat henkilöt pääsevät
ilmaiseksi Valtion taidemuseon museoihin.
Ilmaiskävijöiden määrä vuonna 2012 on ollut
225 000. Maksavien kävijöiden osuus kaikis-
ta museokävijöistä on ollut 63 prosenttia.

Valtion taidemuseon kokonaiskustannukset
ovat vuonna 2012 olleet noin 25,5 miljoonaa
euroa. Suurimman kustannuserän ovat muo-
dostaneet henkilöstökustannukset (41 %).
Muita suuria kustannuseriä ovat olleet tila-
vuokrat (32 %) ja ulkoisten palvelujen ostot
(19 %). Vuonna 2012 taidemuseon taseen
loppusumma on ollut noin 39 miljoonaa eu-
roa. Tästä 93 prosenttia muodostaa kansal-
lisomaisuudeksi katsottavat taideteokset.

Kokoelma

Valtion taidemuseon kokoelma on kuvatai-
detta ja sen ilmiöitä tallentava kokonaisuus.
Kokoelma muodostaa kansalliskokoelman ja
se tunnetaan Ateneumin taidemuseon, Sine-
brychoffin taidemuseon ja Nykytaiteen mu-
seo Kiasman kokoelmina. Kokoelman omis-
tajia ja ylläpitäjiä ovat olleet: vuonna 1846
perustettu Suomen taideyhdistys; Suomen
valtion, Helsingin kaupungin ja Suomen tai-
deyhdistyksen vuonna 1939 perustama Suo-
men taideakatemia – Finlands Konstakademi
- niminen säätiö sekä 1 päivän syyskuuta
1990 jälkeen Suomen valtio – Valtion taide-
museo.

Valtion taidemuseon kokoelma muodostuu
taide-, esine- ja arkistokokoelmista. Taideko-
koelma on maan suurin ja huomattavin julki-
nen kotimaista taidetta 250 vuoden ajalta ja
ulkomaista taidetta yli 700 vuoden ajalta si-
sältävä kokoelma. Esinekokoelma käsittää
museoesineistöksi luokiteltavia kalusteita ja
esineitä. Arkistokokoelma puolestaan sisältää
taidehistoriallisia yksityisarkistoja ja asiakir-
joja, kuva-, AV- ja kirja-aineistoja sekä ku-
vataidetta koskevaa lehtikirjoitteluaaineistoa.

Valtion taidemuseon kokoelman kartutta-
misesta ja esilläpidosta huolehtivat museot,
jotka yhdessä konservointiyksikön kanssa
vastaavat kokoelmien asianmukaisesta säilyt-

tämisestä sekä kokoelmiin kuuluvien teosten lainaamisesta ja tallettamisesta. Kuvataiteen keskusarkisto vastaa kokoelmakokonaisuuden dokumentoinnista, jotta tietoaaineisto olisi hyödynnettävissä museon omassa samoin kuin valtakunnallisessa ja kansainvälisessä tutkimustoiminnassa. Valtion taidemuseon koko kokoelma on kuitenkin kaikkien toimintayksikköjen käytettävissä.

Taidemuseolain 6 §:n 1 momentin mukaan sen hoidossa voi olla sen kokoelmiin kuuluttomia ja muualle sijoitettuja valtion omistamia taidehistoriallisesti arvokkaita teoksia. Sen hoidossa voi pykälän 2 momentin mukaan olla myös muita kuin valtion omistamia, sen museoihin sijoitettuja taideteoksia. Taidemuseolain 7 §:n mukaan Valtion taidemuseo voi luovuttaa hoidossaan tai hallussaan olevia taideteoksia muille valtion viranomaisille ja muille taidemuseoille säilytettäväksi ja esillä pidettäväksi.

Sinebrychoffin taidemuseo

Sinebrychoffin taidemuseon hallinta-, hoito- ja kartutusvastuun piiriin kuuluu yli 6 000 taideteosta. Kokoelma käsittää pääasiassa ruotsalaista 1600–1700 -luvun taidetta ja hollantilaista 1600 -luvun taidetta. Museo esittelee myös taidemuseon rakennuksessa asuneen Sinebrychoffin perheen kodin huonekaluineen ja antiikkiesineineen.

Ateneumin taidemuseo

Ateneumin taidemuseon hallinta-, hoito- ja kartutusvastuun piiriin kuuluu yhteensä yli 20 000 taideteosta, joista noin kaksi kolmasosa on taidegrafiikkaa, piirustuksia ja luonnoksia. Ateneumin taidemuseon hallinnoima kokoelma on taidehistoriallisesti merkittävin ja laajin olemassa oleva Suomen taiteen kokoelma 1700-luvun puolivälistä ennen 1960-lukua toimintansa aloittaneiden taiteilijoiden teoksiin.

Ateneumin taidemuseon hallinnassa on osa Herman Frithiof Antellin vuonna 1893 valtiolle testamenttaaman kokoelman (Antellin kokoelmat) taidekokoelmasta. Antellin kokoelmat käsittävät raha- ja mitalikokoelman, kuvataidekokoelman sekä muinaistieteellistä, kansatieteellistä ja sivistyshistoriallista esi-

neistöä käsittävät kokoelmat, yhteensä noin satatuhatta esinettä.

Antellin kokoelmien ja rahavarain hallinnon ja hoidon uudelleenjärjestämisestä annetun lain (931/1976) 1 §:n mukaan Antellin kokoelmat ja rahavarat sekä niiden hallinto ovat Museovirastolla. Valtaosa kokoelmista on sijoitettuna Suomen Kansallismuseon kokoelmaan. Museovirasto on 31 päivänä toukokuuta 1979 tehdyllä sopimuksella tallettanut kokoelmiin kuuluvia esineitä, noin 4 800 teosta, Ateneumin taidemuseolle.

Nykytaiteen museo Kiasma

Nykytaiteen museo Kiasman hallinnoima kokoelma muodostaa Suomen merkittävimmän koti- ja ulkomaisen nykytaiteen kokoelman, jossa on teoksia 1960-luvulta nykypäivään. Kokoelmaan kuuluu esineellisten taidelajien lisäksi mediataidetta sekä verkko-teoksia ja perinteisin menetelmin valmistetun taiteen lisäksi eri taidelajien raja-alueelle luettavia teoksia. Kokoelma koostuu noin 8 000 teoksesta, ja se karttuu vuosittain noin sadalla teoksella.

Kuvataiteen keskusarkisto

Kuvataiteen keskusarkiston kokoelmaan kuuluvat aineistot ulottuvat 1700-luvulta nykypäivään, ja ne avaavat laajan näköalan erityisesti koti- mutta myös ulkomaiseen kuvataiteeseen, taideilmiöihin, taiteilijaelämään sekä taiteen instituutioihin.

Kokoelmassa on tällä hetkellä yksityisarkistoja, valokuvia, digitaalisia kuvia, ääniteitä ja videotallenteita sekä lehtikirjoitusaineistoa.

Valtion taideteostoimikunta

Taidemuseolain 1 a §:n mukaan valtion taidemuseon yhteydessä on valtion taideteostoimikunta. Taidemuseoasetuksen 1 §:n 2 momentin mukaan Valtion taidemuseo huolehtii taideteostoimikunnan hallinnosta.

Valtion taideteostoimikunnasta säädetään valtion taideteostoimikunnasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Sen 1 §:n 1 momentin mukaan taideteosten hankkimiseksi ja sijoittamiseksi valtion kiinteistöihin ja valti-

on käytössä oleviin rakennuksiin on valtion taideteostoimikunta. Valtioneuvoston asetuksen 2 §:n mukaan taideteostoimikunnan tehtävänä on: 1) suunnitella ja päättää, mitä taideteoksia hankitaan ja mihin paikkaan ne sijoitetaan; 2) tarvittaessa järjestää kilpailu taideteoksen tai -teosten hankkimiseksi; 3) huolehtia tilausten tekemisestä ja teosten ostamisesta; 4) huolehtia taideteosten sijoittamisesta paikoilleen sekä 5) huolehtia valtion taidekokoelman kunnosta ja sen asianmukaisesta luettelomisesta. Toimikunta voi taideteoksien hankkimisessa ja niiden kunnosta huolehtimisessa käyttää apunaan asiantuntijoita.

Valtion taideteostoimikunnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n mukaan taideteostoimikunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä. Taideteostoimikunnan asettaa opetus- ja kulttuuriministeriö ja sen toimikausi on kolme vuotta. Taideteostoimikunnassa tulee olla edustettuna visuaalisten taiteiden monipuolinen ja korkeatasoinen asiantuntemus. Lisäksi siinä tulee olla edustus valtion virastojen ja laitosten toimitilapalveluista vastaavasta valtion liikelaitoksesta sekä Valtion taidemuseosta.

Valtion taideteostoimikunnan taidekokoelman teoksia on yhteensä noin 13 000.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Yleistä

Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti Valtion taidemuseota vastaavien organisaatioiden (kansallisgallerian) asemaa ja rahoitusta Pohjoismaissa ja Alankomaissa. Tarkastelun kohteena olevissa maissa valtio rahoittaa merkittävästi kansallisgallerian toimintaa. Norjassa ja Alankomaissa kansallisgallerian toiminta on siirretty valtiolta yksityisoikeudelliselle säätiölle ja taidekokoelmat on jätetty valtion omaisuudeksi.

Ruotsi

Ruotsin kuvataiteen kansalliset instituutiot, Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde (NMW) ja Moderna museet, ovat

kulttuuriministeriön (kulturdepartementet) alaisia valtion laitoksia. Niistä säädetään asetuksella (2007/1175). NMW kostuu kahdesta museosta, Kansallismuseosta ja Prinssi Eugenin keräämää kokoelmaa hallinnoivasta Waldemarsuddesta. Nämä museot yhdessä hoitavat ja ylläpitävät Ruotsin taiteen ja muotoilun kansalliskokoelmaa. Tukholmassa sijaitsevilla museoilla on yhteensä 147 henkilötyövuotta. Museoiden toiminnan menoista 62 prosenttia (noin 12 miljoonaa euroa) kateetaan valtion määrärahoihin (2011). Loput menot katetaan omalla toiminnalla. Sponsoritulojen osuus on noin viisi prosenttia.

Moderna museet on modernin taiteen ja nykytaiteen museo, joka toimii Tukholmassa ja Malmössä. Sen tehtävänä on kerätä, säilyttää ja esittää 1900- ja 2000-luvun taidetta. Museon kokonaiskulut ovat vuonna 2011 olleet yhteensä noin 22 miljoonaa euroa. Tästä valtio kattoi 68 prosenttia. Moderna museetilla on 141 henkilötyövuotta.

Norja

Norjan Kansallisgalleria (Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design) on Norjan kulttuuriministeriön (kultur- og kirkedepartementet) vuonna 2003 perustama yksityisoikeudellinen säätiö, johon yhdistettiin neljä museota (Kansallisgalleria, Nykytaiteen museo, Arkkitehtuurimuseo ja Taideteollinen museo), taidehalli sekä aiemmin itsenäisenä organisaationa toiminut näyttelyvaihtokeskus Riksställningar. Säätiö vastaa valtion kokoelman hoitamisesta ja hallinnasta, mutta kokoelma on valtion omistuksessa. Uudet hankinnat tulevat osaksi valtion kokoelmaa. Kokoelman ylläpitoon liittyvistä vastuista on sovittu valtion ja säätiön välisessä sopimuksessa.

Säätiön peruspääoma on 143 000 euroa. Toimintaa rahoitetaan valtion myöntämällä avustuksella sekä muilla tuloilla, kuten avustuksilla, apurahoilla, lahjoituksilla ja omilla pääomatuloilla. Kokonaiskulut ovat vuonna 2011 olleet yhteensä noin 37 miljoonaa euroa. Tästä summasta valtio kattoi 92 prosenttia. Henkilötyövuosia museossa on yhteensä 159.

Tanska

Tanskan Kansallisgalleria Statens Museum for Kunst (SMK) on kulttuuriministeriön alaisuudessa toimiva valtion laitos. Siitä säädetään museolaissa (1505/2006). Museon toiminnan tavoitteista ja tehtävistä sovitaan ministeriön kanssa tehtävässä kolmivuotisessa puitesopimuksessa. Museon kokonaiskulut vuonna 2011 ovat olleet noin 17 miljoonaa euroa. Tuloista noin 66 prosenttia katetaan valtion määrärahalta. Museossa on 113 henkilötyövuotta.

Alankomaat

Hollannin taiteen ja historian keskusmuseo Rijksmuseum Amsterdamia ylläpitää valtion vuonna 1995 perustama yksityisoikeudellinen säätiö (Stichting Het Rijksmuseum Fonds). Rijksmuseumin säätiöittäminen oli osa prosessia, jossa 21 valtion ylläpitämää museota muutettiin vuonna 1994 annetulla lailla (the National Museums and Museum Services (autonomous status) Act) yksityisoikeudellisiksi säätiöiksi.

Rijksmuseumin kokoelmat ja museorakennukset ovat valtion omaisuutta. Säätiön hallituksen jäsenet nimittää ministeriö ja varsinaisesta toiminnasta vastaa museon kolmen hengen johtajisto (pääjohtaja ja kaksi osastonjohtajaa). Museon hallitus valitsee pääjohtajan kulttuuriministeriötä kuultuaan. Museon kokonaisbudjetti on vuonna 2010 ollut noin 34 miljoonaa euroa. Sen tuloista noin 57 prosenttia on katettu valtion rahoituksella.

Kulttuuriministeriö on tehnyt Rijksmuseumia ylläpitävän säätiön kanssa erillisen sopimuksen, jossa on sovittu kokoelmien hoidosta ja säilyttämisestä, turvallisuudesta, kokoelmien saattamisesta yleisön saataville sekä tieteellistä tutkimuksesta ja kasvatuksesta. Ministeriössä arvioidaan tällä hetkellä järjestelyn toimivuutta. Keskustelun ja arvioinnin kohteina ovat erityisesti kokoelmien kartuttamiseen, museorakennusten ylläpitoon sekä museoiden välisen yhteistyön kehittämiseen liittyvät kysymykset.

2.3 Nykytilan arviointi

Valtion taidemuseo on ainoa kansallinen taidelaitos, jonka organisaatiomuoto on valtion virasto. Suomen Kansallisoopperaa ylläpitää säätiö ja Suomen Kansallisteatteri toimii osakeyhtiömuodossa, jonka suurin omistaja on Suomen Kansallisteatteri Säätiö.

Valtion taidemuseon toiminta koostuu sekä julkisista tehtävistä että monipuolisista palvelutehtävistä. Valtion taidemuseon tehtävänä on kehittää maan taidemuseotoimintaa sekä vastata kokoelmien kartuttamisesta, hoidosta ja säilyttämisestä. Näiden tehtävien lisäksi Valtion taidemuseon toiminta on palvelutoimintaa, jossa suurelle yleisölle tarjotaan muun muassa näyttelytoiminnalla erilaisia taide-elämyksiä ja oppimiskokemuksia. Valtion taidemuseon tehtävät poikkeavat luonteeltaan virastojen tavanomaisista tehtävistä. Virastomuoto ei ole käytännössä tukenut parhaalla mahdollisella tavalla taidemuseon monimuotoista toimintaa.

Valtion taidemuseo on ollut velvollinen käyttämään toiminnassaan kaikkia valtion kirjanpitoyksikölle tarkoitettuja toimintaprosesseja ja -käytäntöjä sekä tietojärjestelmiä ja muita palveluja. Keskitetyt palvelut eivät ole kaikilta osin soveltuneet toiminnaltaan muista valtion virastojen toiminnasta poikkeavan organisaation tarpeisiin. Toiminta on osoittautunut paikoin jäykäksi, raskaaksi ja kalliiksi.

Virastomuoto ei ole myöskään mahdollistanut riittävää reagoitokykyä nopeasti muuttuviin tilanteisiin eikä riittävää rahoituspohjan laajentamista. Nykyisin Valtion taidemuseo ei ole voinut täysimääräisesti hyödyntää yksityisten säätiöiden, rahastojen ja EU:n tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia. Monimuotoiset tehtävät ja toiminta edellyttävät käytännössä joustavaa toimintatapaa.

Valtion taideteostoimikunta on vuoden 2011 alusta siirretty taiteen keskus toimikunnan yhteydestä Valtion taidemuseon yhteyteen. Siirron keskeisin syy oli se, että taidekokoelman hoitaminen sopi huonosti taiteen keskus toimikunnan yhteyteen. Valtion taide-teostoimikunnan taidekokoelman hoitaminen on käytännössä osoittautunut haastavaksi, koska teokset sijoittuvat noin 500 kohteeseen eri puolelle Suomea ja noin 80 paikkakunnal-

le ulkomailla. Toisin kuin Valtion taidemuseon kokoelma, valtion taideteostoimikunnan taidekokoelma on sijoitettu ministeriöihin, ulkomailla sijaitseviin Suomen edustustoihin, oikeuslaitokseen sekä muihin valtion virastoihin ja valtion käyttämiin rakennuksiin. Teosten hoito ja valvonnan taso on vaihdellut suuresti. Käytäntöä ei voida pitää täysin tyydyttävänä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Uudistuksen tavoitteena on luoda Kansallisgallerialle toimintaedellytykset kehittyä vahvaksi kansallisen ja kansainvälisen kulttuurikentän toimijaksi. Tavoitteena on, että Kansallisgallerian palvelut monipuolistuvat ja että ne vahvistavat kuvataiteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Tavoitteeseen pääsemiseksi Kansallisgallerian taloudellisia ja hallinnollisia toimintavapauksia esitetään lisättäväksi.

Kansallisgallerian toiminnan itsenäisyyttä lisätään siten, että Kansallisgalleriasta luodaan itsenäinen oikeushenkilö. Itsenäisenä oikeushenkilönä se voisi muun muassa tehdä sitoumuksia ja saada nimiinsä oikeuksia. Kansallisgallerian säätiöittämisellä pyritään saamaan taidemuseon toimintaa nykyistä joustavammaksi sekä tehostamaan sen toiminnan ja palveluiden kehittämistä.

Tarkoituksena on, että Kansallisgalleria vastaa sekä julkisista tehtävistä että muista moninaisista palvelutehtävistä. Julkisoikeudellinen säätiö on luonteva organisaatiomuoto toimijalle, jonka yhtenä keskeisimpänä tehtävänä on huolehtia valtion omistuksessa olevan kansallisomaisuuden ylläpidosta, kartuttamisesta ja turvaamisesta. Tavoitteena on luoda Kansallisgalleriasta organisaatio, joka parhaalla mahdollisella tavalla pystyy vastaamaan kansallisomaisuuden ylläpidosta ja turvaamisesta. Lisäksi tavoitteena on koota valtion taidekokoelmien ylläpitotehtävä yhteen paikkaan, Kansallisgalleriaan. Siten myös valtion taideteostoimikunnan kokoelman hoitoa ja valvontaa pyritään vahvistamaan.

Toimintaympäristön muutokset ovat johtaneet siihen, että taidemuseotoiminnassa on pystyttävä nopeasti reagoimaan muuttuneisiin olosuhteisiin. Taidemuseoilla on oltava valmiudet etsiä rahoitusta laajasti erilaisista rahoituslähteistä. Esityksen tavoitteena on lisätä ja laajentaa Kansallisgallerian mahdollisuuksia hyödyntää nykyistä paremmin erilaisia rahoitustapoja.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Pääministeri Kataisen hallituksen ohjelmassa tarkoitettu Valtion taidemuseon säätiöittäminen on toteutettavissa perustamalla joko yksityisoikeudellinen tai julkisoikeudellinen säätiö. Molemmat vaihtoehdot mahdollistaisivat esityksen tavoitteena olevan Kansallisgallerian toiminnan itsenäisyyden ja joustavuuden sekä toiminnan rahoitusohjan laajentamisen.

Yksityisoikeudellisen säätiön malli tarkoittaisi, että Kansallisgallerian toiminta perustuisi säädekirjaan ja säätiön sääntöihin. Siihen sovellettaisiin säätiölakia (109/1930), eikä Kansallisgalleriasta olisi tarpeen säätää erityislaille. Kansallisomaisuuden ylläpidosta ja siihen liittyvistä vastuista olisi sovittava erillisillä yksityisoikeudellisilla sopimuksilla. Näin ollen Kansallisgallerian toiminnassa tulisi noudattaa useita erillislakeja ja sen toimintaa ohjaisivat monet erilliset asiakirjat, mitä ei voida pitää Kansallisgallerian toiminnan kokonaisuutta ajatellen tavoiteltavana. Kansallisomaisuuden ylläpidon ja turvaamisen näkökulmasta saattaisi ongelmalliseksi tässä mallissa osoittautua lisäksi se, että yksityisoikeudellinen säätiö voidaan asettaa konkurssiin.

Julkisoikeudellisen säätiön mallissa Kansallisgalleriasta ja sen toiminnasta olisi säädettävä erillislailla. Säätiölain 29 §:n perusteella siihen ei sovellettaisi säätiölakia. Erillislaki osaltaan vahvistaisi ja selkeyttäisi Kansallisgallerian asemaa, koska lakiin koottaisiin lähtökohtaisesti kaikki sitä koskevat säännökset. Erillislaissa säädettäisiin, että Kansallisgalleriaa ei voisi asettaa konkurssiin.

Toteuttamisvaihtoehtojen välisessä arvioinnissa on katsottu, että julkisoikeudellinen säätiö soveltuisi yksityisoikeudellista säätiötä

paremmin Kansallisgallerian organisaatiomalliksi. Julkisoikeudellinen säätiö yhtäältä tukisi parhaiten Kansallisgallerian keskeisintä tehtävää, kansallisomaisuuden ylläpitoa ja turvaamista, ja muita julkisia tehtäviä, sekä toisaalta takaisi sille riittävät toimintamahdollisuudet esimerkiksi rahoituspohjan laajentamiseksi.

Edellä selostettuja vaihtoehtoja on edelleen mahdollista tarkastella sen mukaan, kuinka monta toimijaa on tarkoituksenmukaista perustaa. Kansallisgallerian säätiöittäminen on mahdollista toteuttaa myös siten, että yhden toimijan asemesta toimijoita on useita. Yhden toimijan malli on kuitenkin arvioitu parhaiten säätiöittämiseen soveltuvaksi vaihtoehdoksi. Toimintojen hajauttaminen usealle toimijalle ei olisi taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Tällä hetkellä valtionhallinnossa on käynnissä useita rakenteellisen kehittämisen hankkeita, joissa toimintoja kootaan yhteen. Näin ollen useamman toimijan malli poikkeaisi vallitsevasta kehittämissuunnituksesta. Useamman toimijan malli aiheuttaisi lisäksi taidemuseoalalla tehottomia päällekkäisiä toimintoja (esimerkiksi talous- ja henkilöstöhallinto) sekä hankaloittaisi kokoelman hoitoon ja kartuttamiseen liittyvien toimintojen ja vastuiden määrittelyä. Tarkoituksenmukaisinta on, että vastuu kansallisesta taidekokoelmasta on yhdellä toimijalla.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan Valtion taidemuseosta annettu laki korvattavaksi uudella Kansallisgalleriasta annetulla lailla. Ehdotetulla lailla uudistettaisiin Kansallisgallerian asemaa, hallintoa, taloutta ja rahoitusta sekä kokoelman hallinnointia.

Kansallisgalleria olisi kulttuuriperinnön vahvistamiseksi ja taiteellisen sivistyksen edistämiseksi toimiva kuvataiteen valtakunnallinen museo. Se olisi itsenäinen julkisoikeudellinen säätiö, jonka pääasiallisena tehtävänä olisi huolehtia Kansallisgallerian kokoelman ylläpidosta, harjoittaa näyttely- ja tutkimustoimintaa sekä osallistua taidemuseoalan asiantuntijana museoalan kehittämiseen. Kansallisgalleriaan kuuluisi Ateneumin taidemuseo, Nykytaiteen museo Kiasma ja Sinebrychoffin taidemuseo. Kansallisgalleri-

an yhteydessä olisi myös opetus- ja kulttuuriministeriön asettama valtion taideteostoitto-

Kansallisgallerian kokoelma käsittäisi nykyisen Valtion taidemuseon kokoelman. Kokoelma olisi valtion omistuksessa olevaa kansallisomaisuutta, joka olisi talletettuna Kansallisgalleriaan. Kansallisgalleria vastaisi kokoelman ylläpidosta ja turvaamisesta. Kansallisgallerian tulevaisuudessa hankkimat sekä sille lahjoitetut ja testamentatut taideteokset liitettäisiin osaksi Kansallisgallerian kokoelmaa. Kansallisgalleria hoitaisi myös valtion taideteostoitto-

Kansallisgallerian toimielimet olisivat valtuuskunta, hallitus ja pääjohtaja. Valtuuskunta valvoisi Kansallisgallerian hallintoa. Hallitus vastaisi Kansallisgallerian toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Pääjohtajan pääasiallisena tehtävänä olisi johtaa ja kehittää Kansallisgallerian toimintaa. Nykyisen Valtion taidemuseon henkilöstö siirtyisi Kansallisgallerian palvelukseen. Henkilöstön palvelussuhde olisi työsuhde. Henkilöstön siirtymiseen ja palvelussuhteen muuttamiseen sovellettaisiin liikkeenluovutusta koskevia säännöksiä.

Itsenäisen oikeushenkilönä Kansallisgalleria olisi valtion budjettitalouden ulkopuolella oleva organisaatio. Sille osoitettaisiin vuosittain valtion talousarviossa rahoitusta lakiesityksessä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Oikeushenkilöaseman muuttuminen merkitsisi myös sitä, että Kansallisgallerian varsinaisesta toiminnasta syntyvät arvonlisäverot jäisivät sen maksettaviksi. Asia on tarkoitus ottaa huomioon Kansallisgallerialle myönnettävää rahoitusta määriteltäessä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset julkiseen talouteen

Esityksen mukaan Valtion taidemuseo muuttuisi julkisoikeudelliseksi säätiöksi. Lisääntyvä itsenäisyys ja talousvastuu luovat kannusteet ja edellytykset järjestää taidemuseon toiminta nykyistä tehokkaammin ja tarkoituksenmukaisemmin. Valtion rahoitusvastuu Kansallisgallerialle lakiesityksessä osoi-

tettujen tehtävien hoitamisesta säilyisi. Valtion vuoden 2013 talousarviossa Valtion taidemuseolle varatut toimintamenot ovat 19 469 000 euroa. Lisäksi Valtion taidemuseon arvonnalisöverokulut on maksettu valtion talousarvion momentilta 29.01.29. Rahoitusta Kansallisgallerian toimintaan voidaan myöntää myös raha-arpajaisten sekä veikkauksen ja vedonlyöntipeliä tuotoista vuodesta 2014 lähtien. Tämä tarkoittaisi käytännössä, että muiden taiteen ja kulttuurin kentällä toimivien veikkauksen edunsaajien rahoitus vastavasti tiukentuisi tältä osin. Kokonaisuudessaan valtion rahoitus Kansallisgallerian toimintaan olisi arviolta noin 22 miljoonaa euroa vuodessa.

Lakiehdotuksen 2 §:ssä tarkoitettujen tehtävien toteuttamiseen myönnetyn valtion rahoituksen ei voitaisi katsoa täyttävän EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaista kielletyn valtionavustuksen kriteerejä.

Kansallisgallerian pääomittaminen

Valtio pääomittaa muutosvaiheessa Kansallisgalleriaa riittävästi, jotta sen maksukyky, vakavaraisuus ja luottokelpoisuus turvataan ja tosiasiallinen taloudellinen itsenäisyys vahvistuu. Vuonna 2014 valtio pääomittaa perustettavaa julkisoikeudellista säätiötä kymmenellä miljoonalla eurolla. Lisäksi valtio kannustaa taidemuseota yksityisen pääoman hankintaan samalla mallilla kuin yliopistouudistuksen yhteydessä toteutettua yliopistojen pääomistusta tuettiin. Tarkoituksena on, että valtio osallistuu Kansallisgallerian pääomittamiseen vuosina 2015—2016 sijoittamalla 2,5 kertaa sen pääoman, jonka Kansallisgalleria saa kerättyä lahjoituksina peruspääomaan, kuitenkin enintään 20 miljoonaa euroa.

Valtion taidemuseon kokoelma jää valtiolle, ja se siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriön taseeseen. Myös valtion taideteostoimikunnan kokoelma jää valtiolle ja siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriön taseeseen.

Kansallisgalleria tarvitsee käyttöpääomaa juokseviin toimintakuluihin ja menojen kattamiseen tulo-rahoituksen jaksotuksesta riippumatta. Kansallisgallerian käyttöpääoman muodostamiseksi on tarkoitus käyttää edelli-

siltä vuosilta siirtyviä määrärahoja. Tiliviraston toimineen taidemuseon varainhoitovuodelle 2014 siirtyvät määrärahat kohdennetaan talousarviomenettelyllä uudessa oikeushenkilömuodossa toimivan Kansallisgallerian käyttöpääomaan. Lisäksi valtio maksaa 0,5—1,5 miljoonaa euroa Kansallisgallerialle vuonna 2014 sen oikeudelliseen asemaan liittyvän maksuvalmiuden ja käyttöpääoman turvaamiseksi.

Valtion taidemuseon nykyisessä taseessa oleva irtain omaisuus luovutetaan Kansallisgallerialle. Kansallisgallerialle ei arvioida aiheutuvan pääomittamiseen liittyvistä järjestelyistä johtuvia varainsiirto- tai muita vero-seuraamuksia.

Kansallisgallerian aloittava tase olisi arviolta noin 16 miljoonaa euroa. Taseen vastaava puolella käyttöomaisuutta olisi arviolta 0,85 miljoonaa euroa. Vaihtuvat vastaavat muodostuisivat vaihto-omaisuudesta 0,15 miljoonaa euroa, siirtosaamisista ja muista lyhytaikaisista saamisista yhteensä 2,4 miljoonaa euroa sekä rahoista ja pankkisaamisista 12,5 miljoonaa euroa. Rahat ja pankkisaamiset sisältäisivät valtion maksaman Kansallisgallerian pääomituksen. Taseen vastattavaa puolella Kansallisgallerian peruspääoma olisi 10 miljoonaa euroa ja muu oma pääoma arviolta 0,6 miljoonaa euroa.

Aloittavan taseen määrä ja rakenne tarkentuu valmistelun edetessä ja omaisuuden arvostamisen yhteydessä. Omaisuuden lopullinen arvostus perustuu Valtion taidemuseon vuoden 2013 tilinpäätökseen. Riippumattomalta tilintarkastajalta pyydetään lausunto luovutettavasta omaisuudesta. Myös Kansallisgallerian omavaraisuusaste määräytyy laadittavan Valtion taidemuseon tilinpäätöksen perusteella.

Eläketurva

Kansallisgallerian henkilöstö siirtyy säätiöittämissä johdosta valtion eläkelain (1295/2006) mukaisesta järjestelmästä yksityisen alan työeläkejärjestelmän piiriin. Säätiöittämisessä on periaatteena, että säätiöön siirtyvän henkilöstön eläke-edut turvataan ja siirtyvän henkilöstön eläketurva vastaa nykyistä eläketurvaa. Tämä järjestetään erillisellä ryhmäeläkevakuutuksella.

Valtiokonttori on laskenut arvion Valtion taidemuseon säätioittämisestä valtion eläkejärjestelmän piirissä syntyvän eläkemenetyksen pääoma-arvosta. Eläkevastuun määräksi on arvioitu 510 000 euroa. Lopullinen vastuusumma ratkeaa lisäeläketurvan järjestämisestä koskevan kilpailutuksen jälkeen. Lisäeläketurvan järjestäminen koskee vain niitä henkilöitä, jotka ovat olleet yhtäjaksoisesti valtion palveluksessa ennen 1 päivä tammikuuta 1993 alkaen. Kansallisgalleriassa tämä koskee 80 henkilöä. Myöhemmin valtion palvelukseen tulleiden henkilöiden kohdalla ei ole tarvetta lisäeläketurvaan, sillä valtion ja yksityisen alan työeläkejärjestelmien eläketurvan taso vastaa näiltä osin toisiaan.

Arvonlisäverotus

Valtion taidemuseo on vuonna 2012 maksanut arvonlisäveroa yhteensä noin kolme miljoonaa euroa, josta vuokratulujen arvonlisävero-osuus on ollut lähes kaksi miljoonaa euroa. Virastona toimivan Valtion taidemuseon arvonlisäverokulut maksetaan valtion talousarvion momentilta 29.01.29. Arvonlisäverollisia tuloja taidemuseolla on lähinnä kauppojen ja kahviloiden vuokratuloista, noin 0,3 miljoonaa euroa vuodessa.

Kansallisgallerian yleishyödyllinen toiminta olisi arvonlisäverotonta. Mahdollinen liiketoiminnan muodossa tapahtuva toiminta olisi arvonlisäverollista. Julkisoikeudellisena säätionä toimivan Kansallisgallerian varsinaisesta toiminnasta aiheutuvat arvonlisäverot jäisivät sen itsensä maksettaviksi.

Senaatti-kiinteistöjen laskelmien mukaan Valtion taidemuseon toimitilavuokria jouduttaisiin korottamaan uudessa hallinnollisessa tilanteessa arvonlisäveroprosentin verran (vuosittain noin 1,84 miljoonaa euroa), koska Senaatti-kiinteistöt ei voisi enää sisällyttää arvonlisäveroa laskuttamaansa vuokraan. Lisäksi Valtion taidemuseon kiinteistöissä viimeisten kymmenen vuoden aikana tehtyjen investointien arvonlisäveropalautukset tulisivat maksettaviksi Senaatti-kiinteistöille. Tämän yhteensä noin 1,66 miljoonaa euron summan Senaatti-kiinteistöjen on tarkoitus laskuttaa Kansallisgallerialta kertakorvauksena.

Esityksen mukaan valtio kompensoi Kansallisgallerialle aiheutuvat uudesta organisaatiomuodosta johtuvat arvonlisäverokulut. Tämä tarkoittaisi noin kolmen miljoonan euron vuosittaista kuluerää. Lisäksi tarkoituksena on kompensoida Kansallisgallerialle edellä mainittu Senaatti-kiinteistöille maksettava 1,66 miljoonan euron kertakorvaus.

Verotus

Kansallisgallerian perustamiseen liittyy sen pääomittaminen. Pääomittaminen tapahtuisi yhtäältä siirtämällä Kansallisgalleriaan nykyisin Valtion taidemuseon hallinnassa olevaa valtion omaisuutta ja toisaalta rahana maksettavana pääomituksena. Koska Kansallisgalleria olisi julkisoikeudellinen säätio, valtio ei saisi pääomituksen vastikkeeksi Kansallisgallerian osakkeita tai osuuksia. Täten pääomitus tapahtuisi vastikkeetta. Varainsiirtoveroa maksetaan luovutetun kiinteistön tai arvopaperin luovutuksessa kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta. Koska Kansallisgalleriaan siirtyvä omaisuus luovutettaisiin vastikkeetta, luovutuksesta ei muodostuisi maksettavaa varainsiirtoveroa.

Perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 2 §:n 1 momentin mukaan lahjaveroa ei suoriteta omaisuudesta, joka on testamentin nojalla tai lahjana annettu säätiolle, jolla, sen tarkoittamatta toiminnallaan tuottaa siihen osallisille taloudellisia etuja, on tieteellinen, taiteellinen tai kansanvalistusta edistävä taikka muu yleishyödyllinen tarkoitus. Tämän perusteella on arvioitu, että Kansallisgallerian pääomituksessa valtion Kansallisgalleriaan luovuttamasta omaisuudesta ei maksettaisi lahjaveroa. Sama koskisi Kansallisgallerian toiminnan aikana sen saamia lahjoituksia ja testamenttiin perustuvia saantoja.

Tuloverolain (1535/1992) 22 §:n mukaan yhteisö on yleishyödyllinen, jos se toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä, sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin ja se ei tuota toiminnallaan siihen osalliselle taloudellista etua. Säännöstä sovelletaan myös säätioiden verotukseen. Tuloverolain 23 §:n mukaan yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta.

Lisäksi se on verovelvollinen muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai kiinteistön osan tuottamasta tulosta.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Kansallisgallerian muuttuminen julkisoikeudelliseksi säätiöksi ei muuttaisi sen asemaa yhtenä kansallisena muistiorganisaationa Kansallisarkiston, Kansalliskirjaston ja Museoviraston rinnalla. Kansallisgallerialla olisi edelleen tärkeä rooli kulttuuriperintöaineistojen säilyttäjänä ja siihen liittyvän tiedon yleisön saataville saattajana.

Itsenäinen oikeudellinen asema toisi Kansallisgallerialle uusia, etenkin johtamiseen ja talouden hoitoon liittyviä vaatimuksia ja osaamistarpeita. Kansallisgallerian pääomaa olisi hoidettava siten, että sen vakavaraisuus ja maksukyky säilyisivät. Pääoman hyvä hoitaminen mahdollistaisi pääomatuotot ja niiden käytön taidemuseon toimintaan. Taidemuseo siirtyisi kirjapitolain (1336/1997) mukaiseen kirjanpitoon. Kansallisgalleria vastaisi sitoumustensa ja toimintansa seurauksista jatkossa itse. Tämä korostaisi entisestään taloudellista ja oikeudellista osaamista Kansallisgallerian sopimustoiminnassa.

Kansallisgallerialle siirtyisi palvelussuhteen muutoksen vuoksi työnantajatoiminta. Tämä tarkoittaisi Kansallisgallerian oikeutta työehtosopimusten tekemiseen henkilöjärjestöjen kanssa. Lakiesityksessä määritellään julkisoikeudellisena säätiönä toimivan Kansallisgallerian toimielinten vastuut, jotka poikkeavat tilivirastotoiminnasta.

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) mukaisesti sen tehtävänä on valvoa tilivirastoina toimivan Valtion taidemuseon taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtion talousarvion noudattamista. Itsenäisenä oikeushenkilönä toimivaan Kansallisgalleriaan valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusoikeus edellä mainitun lain mukaan ulottuisi edelleen siten, että tarkastusvirastolla olisi oikeus tarkastaa valtiolta varoja tai muuta taloudellista tukea saanutta taidemuseota sen selvittämiseksi, ovatko varojen tai muun taloudellisen tuen tai edun saamiseksi annetut tiedot oikeat, on-

ko myöntämispäätöksessä määrättyjä ehtoja noudatettu ja onko varat tai muu taloudellinen tuki tai etu käytetty siihen tarkoitukseen, johon ne on annettu.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Yleistä

Esityksen mukaan Valtion taidemuseon toimintaa jatkava Kansallisgalleria olisi edelleen Suomen keskeisin ja suurin kuvataiteen museo. Uudistus vahvistaisi Kansallisgallerian asemaa taidelaitoksena ja kuvataiteen asiantuntijana. Kansallisgallerian rooli merkittävänä yhteiskunnallisena toimijana korostuisi nykyisestä.

Uudistus mahdollistaisi Kansallisgallerialle nykyistä joustavimmat toimintatavat muutuvassa toimintaympäristössä. Vahvistuvalla johtamisella tavoitellaan nykyistä korkeatasoisempaa taidelaitosta. Tavoitteena on lisätä myös Kansallisgallerian kansainvälisyyttä.

Kansallisgallerian uusi oikeushenkilöasema merkitsee sen taloudellisen ja hallinnollisen toiminnan muuttumista itsenäiseksi. Oikeushenkilöaseman muutos avaa mahdollisuudet monipuolistaa rahoitus pohjaa ja tehdä nykyistä itsenäisemmin kansainvälistä yhteistyötä ulkomaisten taidelaitosten kanssa.

Vaikutukset museokenttään

Suomen museolaitos on jaettu vastuualueidensa perusteella valtakunnallisiin museoihin, maakuntamuseoihin, aluetaidemuseoihin ja valtakunnallisiin erikoismuseoihin. Ne vastaavat alueellisesti tai alakohtaisesti museotoimen kehittämisestä.

Valtakunnallisia museoita on kolme: Valtion taidemuseo, Suomen Kansallismuseo sekä Luonnontieteellinen keskusmuseo. Valtakunnallisten museoiden kokoelmat ovat valtakunnallisesti tarkasteltuna laajimmat alallaan ja museot ovat omaan kokoelmaansa ja toimintaansa liittyvien tehtävien ohella tuottaneet myös muille museoille suuntautuvia palveluja. Näiden museoiden tehtävänä on myös oman alansa museotoiminnan kehittäminen.

Valtion taidemuseo on vastannut osaltaan taidemuseoalan valtakunnallisista kehittämis-

tehtävistä. Museoviraston kehittämissyksiköllä on ollut kokonaisvastuu museoalan valtakunnallisista kehittämistehtävistä. Esityksen mukaan museokentän valtakunnallinen kehittämisvastuu muuttuisi Kansallisgallerian osalta niin, että Valtion taidemuseossa hoidetut museoalan yleiset kehittämistehtävät, esimerkiksi aluetaidemuseoiden sopimusohjaus ja kokoelmayhteistyö, siirrettäisiin Museovirastoon. Kansallisgalleria olisi organisaatiomuodon muuttumisen jälkeenkin valtakunnallinen taidemuseo, ja sillä olisi edelleen merkittävä rooli taidemuseoalan valtakunnallisena asiantuntijana.

Nykyisin Ateneumin taidemuseo hallinnoi osaa Antellin taidekokoelmasta. Tarkoituksena on, että Kansallisgalleria ylläpitäisi Valtion taidemuseoon talletettua osaa Antellin taidekokoelmasta. Tämän taidekokoelman hallinto säilyisi kuitenkin edelleen Museovirastolla, ja taidekokoelma olisi kirjattu Museoviraston taseeseen kansallisomaisuutena.

Vaikutukset henkilöstön asemaan

Taidemuseon oikeushenkilöaseman muutos merkitsee henkilöstön palvelussuhteen muuttumista virkasuhteisesta työsuhteiseksi. Taidemuseolla olisi jatkossa nykyistä suurempi vapaus päättää omasta henkilöstöpolitiikastaan. Muutoksen arvioidaan parantavan Kansallisgallerian kilpailukykyä kotimaisen ja ulkomaisen henkilöstön rekrytoinnissa.

Työnantajatoiminnan siirtyminen taidemuseolle tarkoittaisi, että henkilöstöpolitiikka ei ole sidoksissa valtion virastoja koskevaan yleiseen henkilöstöpolitiikkaan.

Virkasuhdetta ja työsuhdetta koskeva lainsäädäntö on nykyisin hyvin pitkälti samansäiltöinen. Molemmissa palvelussuhteissa lähtökohtana on vakituinen palvelussuhde ja irtisanomisperusteet ovat lähes samanlaiset. Sekä virkamiehen että työsuhteisen henkilöstön on noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä. Kummassakin palvelussuhteessa voidaan käyttää samaa palkkausjärjestelmää ja kumpaankin palvelussuhteeseen liittyy järjestöjen välillä neuvoteltava virka- tai työehtosopimus. Työehtosopimuksilla voidaan so-

pia samoista asioista kuin virkaehtosopimuksilla.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Valtion taidemuseon säätioittäminen on pääministeri Kataisen hallituksen ohjelman ohella ollut esillä opetus- ja kulttuuriministeriön asettamissa selvityksissä. Selvityshenkilöinä toimineiden Harri Skogin ja Håkan Mattlinin 18 päivänä helmikuuta 2011 opetus- ja kulttuuriministeriölle antamassa selvityksessä (Yhdessä enemmän. Selvitys opetus- ja kulttuuriministeriön konserniohjauksesta ja -rakenteesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä) ehdotettiin Valtion taidemuseon osalta yhtäältä, että siitä muodostettaisiin yksityisoikeudellinen säätiö, jonka nimi olisi Kansallisgalleria ja toisaalta, että sen hallinnassa oleva kansallisomaisuus säilytettäisiin valtion omistuksessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 24 päivänä lokakuuta 2011 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää Valtion taidemuseon tuleva 1) organisaatiomuoto; 2) tehtävät, valtakunnallinen rooli ja asema keskustaidemuseona; 3) rahoitus ja kysymys säätiöpääomasta; 4) hallinnolliset ratkaisut, organisaatorakenne ja henkilöstön asema sekä 5) kokoelmat ja arkistot. Työryhmän tehtävänä oli lisäksi selvittää käytettävissä olevat organisaatiovaihtoehdot ja käynnistää muutoksen valmistelu valitun mallin pohjalta. Työryhmässä olivat edustettuina opetus- ja kulttuuriministeriö ja Valtion taidemuseo. Työryhmä ei ole julkistanut erillistä muistiota tai selvitystä. Sen sijaan työryhmän näkemyksiä on käytetty esityksen valmistelun lähtökohdana.

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä yhteistyössä Kansallisgallerian organisaatiomuotoa selvittäneen työryhmän jäsenten kanssa. Uudistuksen keskeiset linjat on käsitelty sivistyspoliittisessa ministerityöryhmässä 18 päivänä joulukuuta 2012. Lisäksi esitysluonnos on 20 päivänä maaliskuuta 2013 toimitettu sivistyspoliittisen ministerityöryhmän jäsenille.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, Valtion taide-museolta, Museovirastolta, valtion taideteos-toimikunnalta, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:ltä, Julkisan Koulutettujen Neuvottelujärjestö Juko Ry:ltä ja Palkansaajajärjestö Pardia ry:ltä.

Lausuntoja toimitettiin opetus- ja kulttuuriministeriöön yhteensä kahdeksan. Saaduissa lausunnoissa todettiin, että hallintopoliittisia esteitä organisaatiomuodon muuttamiselle valtion virastosta julkisoikeudelliseksi säätiöksi ei ole. Vaikka valittua organisaatiomuotoa pidettiin joissakin lausunnoissa erikoislaatuksena, sen käyttöön otolle ei katsottu olevan oikeudellisia esteitä.

Oikeusministeriön lausunnossa kiinnitettiin huomiota erityisesti Kansallisgallerian hallinnon ja talouden toteutustapoihin suhteessa valmisteilla olevaan säätiölain uudistamis-

työhön sekä julkisten hallintotehtävien ja hallinnon yleislakien suhteeseen.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Julkisan Koulutettujen Neuvottelujärjestö Juko Ry ja Palkansaajajärjestö Pardia ry korostivat lausunnoissaan erityisesti sitä, että Kansallisgallerian taloudelliset toimintamahdollisuudet tulee tulevaisuudessa turvata ja että henkilöstön asema ei saa heikentyä sen jälkeen, kun liikkeenluovutuksen säännökset eivät enää sido työnantajaa.

Saatujen lausuntojen jälkeen hallituksen esityksen jatkovalmistelussa keskityttiin Kansallisgallerian hallintoa ja taloutta sekä julkisia hallintotehtäviä koskevien säännösten tarkentamiseen. Lausunnoissa esitettyjä pienempiä tarkennusehdotuksia on myös huomioitu esityksen jatkovalmistelussa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys ehdotetaan otettavaksi huomioon valtion vuoden 2014 talousarvioesityksessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki Kansallisgalleriasta

1 Luku. Yleiset säännökset

1 §. Tarkoitus ja asema. Pykälässä säädettäisiin Kansallisgallerian tarkoituksesta ja asemasta. Kansallisgallerian tarkoitus määrittelee sen olemassaolon perustan ja toiminnan keskeisen tavoitteen. Kansallisgallerian tarkoituksena on pykälän 1 momentin mukaan kulttuuriperinnön vahvistaminen ja taiteellisen sivistyksen edistäminen. Kulttuuriperinnön vahvistaminen tapahtuisi ylläpitämällä Kansallisgallerian kokoelmaa. Taiteellista sivistystä edistettäisiin näyttely- ja muulla taidemuseotoiminnalla. Kansallisgalleria toimisi lisäksi kuvataiteen valtakunnallisena museona, mikä tarkoittaisi, että se osallistuisi myös museoalan kehittämiseen.

Pykälän 2 momentin mukaisesti Kansallisgalleria olisi opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluva itsenäinen julkisoikeudellinen säätiö. Julkisoikeudellinen säätiö on luonteeltaan määrätarkoitukseen sijoitettu omaisuusmassa, joka huolehtii julkisen tehtävän hoitamisesta. Julkisoikeudellisena säätiönä Kansallisgalleriaan ei sovelleta säätiölain 29 §:n perusteella säätiölakia. Julkisoikeudellisena säätiönä Kansallisgalleria rekisteröidään yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan yritys- ja yhteisötietojärjestelmään.

Koska Kansallisgalleria hoitaisi myös julkista hallintotehtävää, tässä toiminnassa noudatettavien hallinnon yleislakien soveltamisesta säädettäisiin lakiehdotuksen 32 §:ssä. Kansallisgallerian yhteiskunnallisen merkittävyyden vuoksi on arvioitu tarkoituksenmukaiseksi, että sitä koskevat keskeiset säännökset olisivat kootusti sitä koskevassa laissa. Tämän vuoksi esimerkiksi Kansallisgallerian konkurssiin asettamisesta säädettäisiin lakiehdotuksen 4 §:ssä eikä konkurssilaissa (120/2004).

2 §. Tehtävät. Kansallisgallerian tehtävät vastaisivat pääasiassa Valtion taidemuseon nykyisiä tehtäviä. Tehtäviä ei kuitenkaan lue-

teltaisi niin yksityiskohtaisesti kuin voimassa olevan taidemuseoasetuksen 1 §:ssä. Kansallisgalleria voisi toteuttaa muitakin tarkoitustaan edistäviä tehtäviä kuitenkin siten, että Kansallisgallerian olisi aina huolehdittava laissa nimenomaisesti säädetyistä tehtävistä. Kansallisgallerian toimintaan osoitetun valtion rahoituksen tulisi ensisijaisesti kohdentua lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Kansallisgalleria vastaisi itsenäisesti lakisääteisistä tehtävistään, eikä vastuuta niiden suorittamisesta voisi siirtää.

Kansallisgallerian tehtävänä olisi ensinnäkin huolehtia Kansallisgallerian kokoelman ylläpidosta ja kartuttamisesta. Kansallisgallerian kokoelmasta säädettäisiin tarkemmin lakiehdotuksen 6 §:ssä.

Taidemuseotoiminta tulkittaisiin laajasti. Sen voidaan katsoa pitävän sisällään muun muassa erilaisten näyttelyihin liittyvien tapahtumien järjestämisen sekä muun yleisölle suunnatun toiminnan, erilaiset yhteistuotannot, taidekasvatuksen sekä kuvataiteen tutkimuksen ja eri kanavia hyödyntävän julkaisutoiminnan. Lisäksi taidemuseotoimintaan kuuluu kuvataidetta koskevan tiedon kokoaminen, säilyttäminen ja yleisön saataviin saattaminen. Tämä voisi tapahtua myös digitaalisesti. Tietojen kokoamisessa ja käsitteilyssä noudatetaan henkilötietolakia (523/1999). Kuvataiteen esittämisen tapojen muuttumisen lisäksi myös itse taiteen kehittyminen perinteisten kuvataiteen muotojen lisäksi muun muassa performanssiin ja esitystaiteeseen, yhteisö- ja ympäristötaiteeseen ja immateriaaliseen taiteeseen vaikuttaa taidemuseotoiminnan sisältöön.

Kansallisgalleria osallistuisi taidemuseoalan asiantuntijana taidemuseoalan kehittämiseen. Museokentän valtakunnallista kehittämisvastuuta on vuoden 2013 alusta muutettu siten, että Valtion taidemuseossa hoidetut museoalan yleiset kehittämistehtävät, kuten esimerkiksi aluetaidemuseoiden sopimusohjaus ja kokoelmayhteistyö, on siirretty Museoviraston hoidettaviksi.

Kansallisgallerian tulisi huolehtia muista sille laissa säädetyistä tehtävistä. Kulttuuriresineiden maastaviennin rajoittamisesta an-

netussa laissa (115/1999) tarkoitettut tehtävät ovat muun muassa tällaisia tehtäviä. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voisi antaa Kansallisgallerialle tehtäviä.

Kansallisgalleria toimii aktiivisessa vuoro-vaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Se myös edistää kaikella toiminnallaan kuvataiteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Kansallisgalleria on keskeinen ja maamme suurin kuvataiteen alan kulttuuri- ja taidelaitos. Sen kansallinen ja kansainvälinen vaikuttavuus heijastuu voimakkaimmin erilaisten asiantuntijuuksien kautta, jotka konkretisoituvat erityisesti näyttely- ja muussa taidemuseotoiminnassa sekä suhteessa erilaisiin yleisöihin. Taiteen kautta museo ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja edistää luovaa hyvinvointiyhteiskuntaa. Tämän vuoksi laissa todettaisiin nimenomaisesti, että tehtäviään hoitaessaan Kansallisgalleria vahvistaa kuvataiteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

3 §. Museot. Pykälässä säädettäisiin Kansallisgalleriaan kuuluvista museoista. Näitä olisivat Ateneumin taidemuseo, Nykytaiteen museo Kiasma ja Sinebryhoffin taidemuseo. Tilanne vastaisi nykytilaa. Museot eivät olisi Kansallisgallerian toimielimiä. Lakiehdotuksen 9 §:n 3 momentin perusteella museoiden organisatorisesta asemasta on tarkoitus määrätä Kansallisgallerian johtosäännössä. Kansallisgalleria voi organisoida museoyksiköiden toiminnan tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Kansallisgallerian organisaatioon voisi kuulua myös muita lakiehdotuksessa määrittelemättömiä museoita.

Kutakin Kansallisgalleriaan kuuluvaa museota johtaisi museonjohtaja, joka vastaisi museon operatiivisesta toiminnasta.

4 §. Oikeuskelpoisuus. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluva Kansallisgalleria olisi itsenäinen julkisoikeudellinen säätiö, jolla olisi kaikki oikeushenkilölle kuuluvat oikeudet, velvollisuudet ja vastuut.

Pykälän 2 momentin mukaan Kansallisgalleria tekee omissa nimissään sitä koskevat oikeustoimet ja käyttää puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa. Kansallisgalleria vastaa sitoumuksistaan omilla varoillaan, eikä valtio ole niistä vastuussa. Kansallisgalleriaa ei voisi asettaa konkurssiin.

Kansallisgalleria päättää itsenäisesti varallisuutensa hoitamiseen liittyvistä asioista ja varallisuutensa tuottojen käyttämisestä. Pykälän 3 ja 4 momentissa säädettäisiin Kansallisgallerian itsenäistä päätösvaltaa rajoittavista seikoista. Pykälän 3 momentin mukaan Kansallisgalleria voisi harjoittaa ainoastaan sellaista liiketoimintaa, joka tukee lakiehdotuksen 2 §:ssä säädettyjen tehtävien toteuttamista. Kansallisgallerian kokoelman ylläpitoa ja kartuttamista eikä näyttelytoimintaa voisi kuitenkaan harjoittaa liiketoiminnan muodossa.

Pykälän 4 momentin mukaan Kansallisgallerialla olisi oikeus ottaa vastaan lahjoitus- ja testamenttivaroja luonnollisilta henkilöiltä sekä julkisoikeudellisilta ja yksityisoikeudellisilta yhteisöiltä. Lakiehdotuksen 7 §:ssä säädettäisiin lahjoitusten ja testamenttilahjoitusten vastaanottamisen edellytyksistä sekä lahjoituksina tai testamentin perusteella vastaanotettujen taideteosten, arkistoaineistojen ja esineiden omistuksesta.

5 §. Valtion taideteostoimikunta. Pykälässä säädettäisiin valtion taideteostoimikunnasta. Säännös vastaisi sisällöllisesti pääsääntöisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Pykälän 1 momentin mukaan taideteosten hankkimiseksi ja sijoittamiseksi valtion kiinteistöihin ja valtion käytössä oleviin rakennuksiin olisi Kansallisgallerian yhteydessä valtion taideteostoimikunta. Valtion taideteostoimikunta on asiantuntijaelin, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö asettaisi. Koska taideteostoimikunta olisi Kansallisgallerian yhteydessä, Kansallisgalleria huolehtisi taideteostoimikunnan hallinnosta, kuten esimerkiksi maksuliikenteestä ja arkistosta. Varsinaisen toimintansa järjestämisestä taideteostoimikunta päättäisi itse.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin taideteostoimikunnan kokoonpanosta. Säännökset vastaisivat voimassa olevia toimikunnan kokoonpanoa koskevia säännöksiä. Momentin mukaan taideteostoimikunnassa olisi puheenjohtajan lisäksi seitsemän muuta jäsentä. Toimikunnan toimikausi olisi kolme vuotta. Ministeriö päättäisi jäsenten palkkioiden suuruudesta.

Pykälän 3 momentin mukaan taideteostoimikunnan asettamisesta, tehtävistä ja päätöksenteosta annettaisiin tarkemmat säännökset

valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on säätää asetuksella muun muassa taideteos-toimikunnassa edustettuina olevista tahoista, taideteosten hankinnasta ja niiden sijoittamisesta sekä taideteostoimikunnan toiminnan järjestämisestä.

2 Luku. **Kokoelmat**

6 §. Kansallisgallerian kokoelma. Kansallisgallerian kokoelma muodostuisi taideteoksista, arkistoaineistosta ja esineistä. Kokoelmaan kuuluvat taideteokset ovat muun muassa maalauksia, grafiikkaa, piirustuksia, veistoksia ja valokuvia. Esineet käsittäisivät museoesineistöksi luokiteltavia kalusteita ja esineitä. Arkistoaineisto sisältäisi esimerkiksi taidehistoriallisia yksityisarkistoja ja asiakirjoja sekä kuva-, AV- ja kirja-aineistoja. Kokoelma käsittäisi nykyisen Kuvataiteen keskusarkiston kokoelman, vaikka Kuvataiteen keskusarkisto ei enää jatkaisi toimintaansa erillisenä toimintayksikkönä. Kansallisgallerian kokoelma olisi pykälän 1 momentin mukaan kansallisomaisuutta. Kansallisgallerian kokoelma on korvaamaton osa kansallista kulttuuriperintöä.

Kansallisgallerian kokoelma käsittäisi nykyisen Valtion taidemuseon kokoelman. Valtion taidemuseon kokoelma on nykyisin pääosin valtion omistuksessa siihen talletettuja muiden omistamia teoksia lukuun ottamatta. Tämä tilanne säilytettäisiin myös jatkossa. Kansallisgalleria ei omistaisi kokoelmaa, vaan se olisi lain nojalla talletettuna Kansallisgalleriaan, joka vastaisi sen ylläpidosta. Valtion puolesta kokoelman omistusta hallinnoisi opetus- ja kulttuuriministeriö. Antelin taidekokoelmaa hallinnoisi kuitenkin nykyiseen tapaan Museovirasto. Koska kyse on kansallisomaisuudesta, valtio-omistajan ensisijaisena tarkoituksena olisi omaisuuden ja sitä koskevan tiedon säilyttäminen, ylläpitäminen ja saattaminen yleisön saataville. Kansallisgallerian vastuulla olisi huolehtia kokoelman turvallisuudesta.

Pykälän 2 momentin mukaan kokoelman ylläpidosta ja sen turvaamisesta annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on asetuksella säätää, että kokoelman ylläpito käsittäisi kokoelman käytön, säilyttämisen ja hoitamisen sekä

muut kokoelmanhallintaan liittyvät tehtävät, esimerkiksi poistojen tekeminen. Kokoelman turvaamisesta on tarkoitus säätää siten, että taideteokset ja muut esineet on säilytettävä sellaisissa rakennuksissa ja tiloissa, jotka täyttävät museaalisiin perusteisiin määritellyt olosuhdevaatimukset ja jotka ovat asianmukaisesti valvottuja.

7 §. Taideteosten vastaanottaminen ja luovuttaminen. Lakiehdotuksen 6 §:n mukaisesti Kansallisgallerian kokoelma on valtion omaisuutta. Kokoelman yhtenäisyyden ja hallinnon selkeyden vuoksi on tarkoitukseenmukaista, että myös uudet Kansallisgallerian kokoelmaan tulevat taideteokset ja muu aineisto ovat valtion omaisuutta. Kansallisgallerian kokoelmaa voidaan kartuttaa valtion rahoituksella, Kansallisgallerian omilla varoilla sekä vastaanottamalla ulkopuolisten tekemiä lahjoituksia tai testamentteja. Kun kokoelmaa kartutetaan valtion rahoituksella, Kansallisgalleria voi toimia valtion asiamiehenä siten, että taideteoksia ja muuta aineistoa ostetaan valtion lukuun. Silloin, kun Kansallisgalleria hankkii taideteoksia tai muita esineitä omilla varoillaan, teosten omistusoikeus siirtyisi valtiolle ehdotetun lain nojalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden mukaisesti Kansallisgallerialla olisi mahdollisuus vastaanottaa taideteoksia, arkistoaineistoa ja esineitä lahjoituksina tai testamentin perusteella. Edellytykset vastaavat pitkälti valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 72 d §:n säännöksiä. Kansallisgalleria voisi vastaanottaa lahjoituksia ja testamenttilahjoituksia, jos ne olisivat Kansallisgallerian toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisia ja jos niihin liittyvät ehdot olisivat hyväksyttävissä ja lahjoitusten ja testamenttilahjoitusten vastaanottamista voitaisiin pitää muutoinkin asianmukaisena. Säännöksen tarkoituksena on estää Kansallisgallerian sitoutuminen lahjoitusten ja testamenttilahjoitusten vastaanottamisesta seuraaviin kohtuuttomiin tai epätarkoituksenmukaisiin ehtoihin.

Lahjoituksena tai testamentin perusteella Kansallisgallerian kokoelmaan tulevat taideteokset, arkistoaineisto ja esineet ovat valtion omaisuutta, jollei testamentin tai lahjoituksen ehdoista muuta johdu. Koska tavoitteena on ehkäistä kokoelman hajoaminen, Kansallis-

galleria oikeushenkilölle lahjoitettujen ja testamentin perusteella vastaanotettujen taideteosten, arkistoaineiston ja esineiden omistusoikeus siirretään valtiolle vastikkeetta lahjoituksena.

Kansallisgallerian kokoelmaa voidaan pykälän 3 momentin mukaan täydentää myös Kansallisgalleriaan tehtävillä talletuksilla, joissa omistusoikeus ei siirry tallettajalta Kansallisgallerialle (deponointi). Talletuksia tehtäessä on huolehdittava siitä, että talletusaika on Kansallisgallerian kannalta mielekäs ja että talletuksesta Kansallisgallerialle aiheutuvat kulut ovat kohtuullisia suhteessa talletuksesta museolle syntyvään hyötyyn.

Pykälän 4 momentin mukaan Kansallisgallerian kokoelmaan kuuluvia teoksia voidaan lainata museoille ja muihin soveltuviksi katsottaviin tiloihin. Lainaamisen edellytyksenä on, että näyttelyjärjestäjällä on museoammatillista henkilökuntaa tai vastaava asiantuntemus sekä asianmukaisesti valvotut ja olosuhteiltaan kontrolloidut turvalliset tilat. Momentti vastaa sisällöltään pääsääntöisesti nykyistä taidemuseolain 6 §:ää.

Kansallisgallerian kokoelmaa kuuluvia taideteoksia voidaan pykälän 5 momentin mukaan luovuttaa myös kokoelmalainoiksi ja talletuksiksi (deponointi). Kokoelmalaina tehdään määräajaksi ja sen tarkoituksena on vahvistaa lainan vastaanottavan museon kokoelmaprofiilia. Pitkäaikaiset kokoelmalainat ovat osa kansallista ja kansainvälistä kokelmayhteistyötä. Talletuksen saajina voivat olla tietyt valtion virastot ja laitokset, kuten esimerkiksi tasavallan presidentin kanslia ja eri ministeriöt. Perustelluista syistä talletuksia voidaan tehdä myös muille sellaisille tahoille, joilla on museoammatillista henkilökuntaa tai vastaava asiantuntemus sekä asianmukaiset tilat. Tällaisena perusteltuna syynä voidaan pitää esimerkiksi teokseen liittyviä historiallisia kytkeitä. Sisällöllisesti momentti vastaa taidemuseolain 6 §:ää.

8 §. *Valtion taideteostoimikunnan kokoelma.* Pykälän 1 momentin mukaan valtion taideteostoimikunnan kokoelma muodostuisi siihen hankituista taideteoksista. Taideteostoimikunta hankkisi taideteokset valtion lukuun. Tarvittaessa taideteostoimikunta voisi järjestää kilpailun taideteoksen hankkimiseksi. Kokoelmaan hankittujen teosten lisäksi

siihen voisi kuulua myös lahjoituksin ja testamentin perusteella vastaanotettuja teoksia. Kokoelma olisi, kuten Kansallisgalleriainkin kokoelma, valtion omaisuutta. Taideteostoimikunnan kokoelma ei kuitenkaan olisi kansallisomaisuutta.

Taideteostoimikunnan kokoelmasta huolehtisi pykälän 2 momentin mukaan Kansallisgalleria. Kansallisgallerian tehtävänä olisi huolehtia kokoelman kunnosta ja asianmukaisesta luettelomisesta. Nykyisin tästä tehtävästä vastaa valtion taideteostoimikunta. Toisin kuin Kansallisgallerian kokoelman ylläpidossa, taideteostoimikunnan kokoelman hoidossa ei kokoelman luonteen vuoksi kaikilta osin noudateta museokokoelman hoidossa noudatettavia standardeja.

Kansallisgalleria voisi siirtää teoksen valtion taideteostoimikunnan kokoelmasta Kansallisgallerian kokoelmaan. Teoksen siirtäminen Kansallisgallerian kokoelmasta taideteostoimikunnan kokoelmaan ei puolestaan olisi mahdollista Kansallisgallerian kokoelmasta poistettuja teoksia lukuun ottamatta, koska Kansallisgallerian kokoelma on kansallisomaisuutta ja siihen sovelletaan museokokoelman hoitostandardeja. Ennen teoksen siirtämistä Kansallisgallerian tulee kuulla valtion taideteostoimikuntaa.

Kansallisgalleria voisi poistaa tai luovuttaa taideteostoimikunnan kokoelman teoksia. Luovuttaminen koskisi pääsääntöisesti sellaisia teoksia, jotka on poistettu kokoelmasta teoksen hoitoon liittyvistä tai tarkoituksenmukaisuussyistä. Luovuttamisella tarkoitetaan käytännössä teoksen myymistä tai poistamista kokoelmasta museoeettisten periaatteiden mukaisesti. Ennen teoksen poistamista tai luovuttamista Kansallisgallerian on kuultava valtion taideteostoimikuntaa. Koska taideteostoimikunnan kokoelma on valtion omaisuutta, teoksen poistamisessa ja luovuttamisessa on noudatettava, mitä valtion irtaimen omaisuuden luovuttamisesta säädetään valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 24 §:ssä. Sen mukaan irtainta omaisuutta voidaan luovuttaa, jos sitä on pidettävä taloudellisesti perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena. Omaisuutta ei pääsääntöisesti saa luovuttaa käypää arvoa alemmasta hinnasta eikä vastikkeetta.

3 Luku. **Hallinto**

9 §. Toimielimet. Pykälän 1 momentin mukaan Kansallisgallerian toimielimiä olisivat valtuuskunta, hallitus ja pääjohtaja. Kansallisgallerialla ei olisi muita toimielimiä.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin valtuuskunnan, hallituksen ja pääjohtajan yleinen tehtävä. Valtuuskunnalla, hallituksella ja pääjohtajalla on velvollisuus toimia sekä huolellisesti että Kansallisgallerian edun mukaisesti. Valtuuskunnan ja hallituksen jäsen ei siis tehtävässään tule edustaa esimerkiksi jotain eturyhmittymää, vaan päätöksen teon perusteena tulee olla Kansallisgallerian kokonaisuus. Pykälän mukainen huolellisuusvelvoite olisi yleinen velvoite Kansallisgalleriaa kohtaan. Huolellisuusvelvoitteen rikkomisesta aiheutuva seuraus tulisi käsiteltäväksi lähinnä vahingonkorvausvaatimukseksi lakiesityksen 30 §:n mukaisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan Kansallisgallerian hallinnosta, organisaatiosta ja muusta toiminnan yleisestä järjestämisestä määrättäisiin tarkemmin hallituksen vahvistamassa johtosäännössä. Johtosäännössä määrättäisiin esimerkiksi lakiehdotuksen 3 §:ssä tarkoitettujen museoiden ja 5 §:ssä tarkoitettujen taideteostoimikunnan asemasta ja organisoinnista. Museoiden asema ja organisointi tulee järjestää siten, että niillä on riittävät edellytykset vastata toiminnan tarkoituksen mukaisesta järjestämisestä. Kansallisgallerian toiminnallisen organisaation ei kuitenkaan tarvitsisi noudattaa jakoa 3 §:ssä mainittuihin museoihin.

10 §. Valtuuskunta. Pykälä sisältäisi Kansallisgallerian valtuuskunnan jäsenmäärää, nimeämistä ja toimikautta koskevat säännökset. Kansallisgallerian valtuuskuntaan kuuluisi pykälän 1 momentin mukaan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja mukaan lukien vähintään kymmenen ja enintään neljätoista jäsentä. Opetus- ja kulttuuriministeriö nimeäisi valtuuskunnan. Valtuuskunnassa tulisi olla edustettuna laajojen yhteiskunnallisten suhteiden lisäksi myös taiteen alan asiantuntemus ja valtuuskunnan valvontatehtävän edellyttämä osaaminen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtuuskunnan toimikauden pituudesta. Toimikausi olisi kaksi vuotta. Se alkaisi valtuus-

kunnan vuosikokouksen päättymisestä ja päättyisi kahden vuoden kuluttua pidettävän vuosikokouksen päättyessä.

Valtuuskunnan jäsen ei saisi olla Kansallisgallerian hallituksen jäsen, pääjohtaja eikä palvelus- tai työsuhteessa Kansallisgalleriaan. Tällä pyritään siihen, että valtuuskunta pystyisi aidosti toteuttamaan sille 11 §:ssä säädettyjä tehtäviä.

Pykälän 4 momentti sisältää säännöksen opetus- ja kulttuuriministeriön oikeudesta nimetä valtuuskunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tai jäsen kesken toimikauden eroavan tai kuolleen vastaavan jäsenen tilalle. Pykälän 5 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi valtuuskunnan jäsenten palkkioiden suuruudesta.

11 §. Valtuuskunnan tehtävät. Valtuuskunnan yleisenä tehtävänä olisi valvoa hallituksen ja pääjohtajan vastuulla olevaa Kansallisgallerian hallintoa. Kansallisgallerian hallituksen ja pääjohtajan tehtävänä olisi huolehtia Kansallisgallerian hallinnosta ja tarkoituksen toteutumisesta operatiivisella tasolla. Valtuuskunnalla ei olisi valtaa ohjata operatiivista toimintaa.

Vaikka pykälässä ei olisi asiasta nimenomaista säännöstä, valtuuskunta voisi asemansa ja tehtävänsä perusteella antaa halutessaan hallitukselle ja pääjohtajalle näkemyksiä ja neuvoja. Valtuuskunnan tulisi niin neuvojen antamisessa kuin muussakin toiminnassaan toimia Kansallisgallerian edun mukaisesti. Päätös neuvojen antamisesta tulisi tehdä valtuuskunnan kokouksessa. Hallitus ja pääjohtaja olisivat velvollisia kiinnittämään huomiota sellaisiin valtuuskunnan ohjeisiin, jotka koskevat valtuuskunnan laissa säädettyjä tehtäviä. Valtuuskunnalla ei olisi oikeutta edustaa Kansallisgalleriaa.

Yleisen valvontatehtävän ohella valtuuskunnan tehtävistä säädettäisiin lakiehdotuksen 30 §:ssä. Sen mukaan valtuuskunnan tehtävänä olisi päättää vahingonkorvauskanteen nostamisesta. Valtuuskunnan vuosikokouksessa päätettävistä asioista säädettäisiin 13 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan valtuuskunnalla olisi oikeus saada sen tehtävien tekemiseen tarvittavat tiedot hallitukselta ja pääjohtajalta. Yksittäisellä valtuuskunnan jäsenellä ei olisi oikeutta saada tietoja, vaan valtuus-

kunta päättäisi kollektiivisesti, mitä tietoja tehtävän suorittamiseksi tarvitaan.

12 §. Valtuuskunnan kokous. Pykälä sisältäisi valtuuskunnan kokouskäytäntöjä koskevat säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan valtuuskunta olisi päätösvaltainen, kun paikalla olisi puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan lukien enemmän kuin puolet valtuuskunnan jäsenistä.

Pykälän 2 momentin mukaan valtuuskunnan päätökset tehtäisiin enemmistöpäätöksinä. Puheenjohtajan mielipide ratkaisisi, jos äänet jakautuisivat tasan.

Valtuuskunta kokoontuisi puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta. Myös kaksi jäsentä voisivat kirjallisesti pyytää valtuuskunnan kokoontumista. Valtuuskunnan kokouksista olisi laadittava pöytäkirja, jonka kokouksen puheenjohtaja ja vähintään yksi kokouksessa siihen valittu jäsen allekirjoittaisivat.

Kansallisgallerian hallituksen puheenjohtajalla olisi pykälän 5 momentin mukaan puhe- ja läsnäolo-oikeus kokouksissa.

Pykälän 6 momentin mukaan valtuuskunta voisi niin päättäessään vahvistaa itselleen työjärjestyksen. Työjärjestyksessä olisi mahdollista määrätä tarkemmin muun muassa valtuuskunnan kokouksia ja päätöksentekoa koskevista asioista.

13 §. Valtuuskunnan vuosikokous. Pykälässä säädettäisiin kerran vuodessa pidettävästä valtuuskunnan vuosikokouksesta. Vuosikokouksessa käsiteltäisiin Kansallisgallerian edellisen vuoden tilinpäätöstä ja hallintoa koskevat asiat. Vuosikokouksessa käsiteltäisiin tilintarkastuskertomus sekä vahvistettaisiin tilinpäätös ja toimintakertomus. Vuosikokouksessa päätettäisiin myös vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja pääjohtajalle päättyneeltä tilikaudelta. Valtuuskunnan tehtävänä olisi seurata Kansallisgallerian taloudellista tilannetta ja hallintoa myös vuosikokouksen ulkopuolella.

Pykälän 2 momentin mukaan vuosikokouksen ajankohdasta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on, että valtuuskunta kokoontuisi vuosikokoukseen vuosittain toukokuussa.

14 §. Hallitus. Kansallisgallerian hallitukseen kuuluisi hallituksen puheenjohtaja ja va-

rapuheenjohtaja mukaan lukien yhteensä vähintään viisi ja enintään seitsemän jäsentä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hallituksen toimikauden pituudesta. Toimikausi olisi kolme vuotta. Se alkaisi valtuuskunnan vuosikokouksen päättymisestä ja päättyisi kolmen vuoden kuluttua pidettävän vuosikokouksen päättyessä. Sama henkilö voisi olla hallituksessa yhtäjaksoisesti enintään kolme toimikautta.

Pykälän 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö nimeäisi ja erottaisi hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenet. Ministeriön tehtävänä olisi huolehtia vastuullisten, kokeneiden ja asiantuntevien jäsenten nimeämisestä hallitukseen. Hallituksessa tulisi olla laajasti edustettuna asiantuntemusta Kansallisgallerian toiminnan ja kehittämisen kannalta olennaisilta alueilta, kuten museoalalta, kuvataiteesta, johtamisesta, strategiatyöstä, markkinoinnista, rahoituksesta, taloussuunnittelusta ja juridiikasta. Samalla olisi huolehdittava hallituksen yhteistyökkyvyn ja monipuolisen osaamisen varmistamisesta sekä tasa-arvonäkökohtien huomioimisesta. Pykälässä ei kuitenkaan säädettäisi erikseen hallituksen jäsenten kelpoisuusvaatimuksista.

Hallituksen jäsen ei saisi olla Kansallisgallerian valtuuskunnan jäsen, pääjohtaja eikä palvelus- tai työsuhteessa Kansallisgalleriaan. Tällä pyritään siihen, että hallitus olisi aidosti ratkaisukykyinen ja kykenisi ratkaisemaan arvioimaan mahdollisimman hyvin Kansallisgallerian kokonaisuutta. Lisäksi tämä selventäisi hallituksen, pääjohtajan ja Kansallisgallerian toimihenkilöiden toimivaltasuhteita ja vähentäisi tilanteita, joissa jäsen olisi esteellinen osallistumaan asian käsitelyyn. Hallituksen jäsen, joka edellä mainitusta syystä menettäisi kelpoisuutensa, joutuisi eroamaan hallituksesta. Asiasta ei olisi tarpeen säätää lain tasolla, sillä opetus- ja kulttuuriministeriö voisi tarvittaessa myös erottaa kyseisen henkilön.

Kansallisgallerian henkilöstön edustajalla olisi läsnäolo- ja puheoikeus hallituksen kokouksissa. Henkilöstön edustaja ei olisi hallituksen jäsen, mutta hänellä olisi esimerkiksi mahdollisuus saada mielipiteensä kirjattua hallituksen kokouspöytäkirjaan. Kuten hallituksen jäseniä, myös henkilöstön edustajaa

koskisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999), jäljempänä julkisuuslaki, mukainen salassapitovelvollisuus.

Pykälän 4 momentti sisältää säännöksen opetus- ja kulttuuriministeriön oikeudesta nimetä hallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tai jäsen kesken toimikauden eroavan tai kuolleen vastaavan jäsenen tilalle. Pykälän 5 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi hallituksen jäsenten palkkioiden suuruudesta.

15 §. Hallituksen tehtävät. Pykälässä säädettäisiin hallituksen tehtävistä. Tehtäviä ei olisi mahdollista siirtää valtuuskunnan tehtäviksi. Pykälän 1 momentin mukaan hallitus vastaisi Kansallisgallerian toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hallituksen tehtävistä. Hallituksen tehtävänä olisi päättää Kansallisgallerian toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista ja strategiasta sekä toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja talousarviosta. Tämän mukaisesti hallituksen vastuulla olisi päättää Kansallisgallerian toiminnan laajuudesta ja laadusta käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa. Hallitus vastaisi Kansallisgallerian tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta.

Kansallisgallerian sijoitustoiminnan tulee olla suunnitelmallista ja sitä varten sillä tulee olla kirjalliset periaatteet, sijoitussuunnitelma. Sijoitussuunnitelmassa määriteltäisiin muun muassa Kansallisgallerian sijoitustoiminnan tuottotavoitteet, hyväksyttävä riskitaso sekä seuranta ja raportointi. Sijoitussuunnitelmassa voitaisiin lisäksi määritellä sijoitustoimintaa ohjaavat eettiset ja muut periaatteet. Hallitus vastaisi Kansallisgallerian sijoitustoiminnan suunnitelmallisuudesta ja päättäisi sijoitussuunnitelmasta.

Hallitus vastaisi Kansallisgallerian varallisuuden hoidosta ja käytöstä, jollei hallitus siirtäisi tätä tehtävää pääjohtajalle. Varallisuuden hoito sisältää Kansallisgallerian omaisuuden sijoittamiseen, myymiseen ja omaisuuden turvaamiseen, eli esimerkiksi vakuuttamiseen, liittyvät päätökset. Hallituksella olisi mahdollisuus merkitykseltään vähäisemmissä asioissa siirtää toimivaltaansa omaisuuteensa liittyvissä asioissa pääjohtajalle.

Hallituksen tehtävänä olisi huolehtia kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan järjestämisestä. Tämän mukaisesti hallituksen tulisi asettaa taloudenpitoa koskevat menettelytavat sekä järjestää sisäinen valvonta, sisäinen tarkastus ja riskienhallinta. Hallituksen tehtävänä on myös päättää toimenpiteistä, joihin edellisen kalenterivuoden hallinto mahdollisesti antaa aihetta. Itsenäisen oikeushenkilöllisyyden vuoksi hallituksen tehtävissä korostuisivat Kansallisgallerian talouden ja sen hoitamiseen liittyvä päätöksenteko sekä valvontavelvollisuus taloudenpidon osalta. Vastuu Kansallisgallerian vakavaraisen aseman säilyttämisestä edellyttää vahvan ja itsenäisen päätöksentekovallan antamista Kansallisgallerian hallitukselle.

Hallituksen tehtävänä olisi hyväksyä johtosääntö ja muut vastaavat hallintoa ja organisaatiota koskevat määräykset. Hallitus vastaisi siten laajasti Kansallisgallerian toiminnan tarkoituksenmukaisesta järjestäytymisestä. Hallituksen tehtävänä olisi niin sanotun yksi yli –periaatteen mukaisesti ottaa suoraan pääjohtajan alaisuudessa toimiva johtava henkilöstö. Pääjohtajan alaisuudessa toimivalla johtavalla henkilöstöllä tarkoitettaisiin esimerkiksi museonjohtajaa, hallintojohtajaa ja talousjohtajaa.

16 §. Hallituksen kokous. Pykälän 1 momentin mukaan hallitus olisi päätösvaltainen, kun hallituksen kokouksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan lukien enemmän kuin puolet hallituksen jäsenistä olisi läsnä kokouksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan hallituksen päätökset tehtäisiin enemmistöpäätöksinä. Puheenjohtajan mielipide ratkaisisi, jos äänet jakautuisivat tasan. Menettely vastaisi yleistä yhteisöjen ja säätiöiden päätöksentekomenetelyä.

Hallitus kokoontuisi puheenjohtajan tai hänen ollessa estyneenä varapuheenjohtajan kutsusta. Myös kaksi jäsentä voisivat kirjallisesti pyytää hallituksen kokoontumista. Hallituksen kokouksista olisi laadittava pöytäkirja, joka sisältäisi merkinnät päätöksistä ja mahdollisista äänestyksistä. Pöytäkirjat tulisi numeroida juoksevasti ja ne tulisi säilyttää arkistolain (831/1994) mukaisesti huolellisesti. Pöytäkirjan allekirjoittaisi kokouksen

puheenjohtaja ja vähintään yksi kokouksessa siihen valittu jäsen.

Pykälän 5 momentin mukaan hallituksen on vahvistettava itselleen työjärjestys. Työjärjestyksessä hallitus voisi itse määrätä tarkemmin kokouksiaan, päätöksentekoaan ja toimintaansa koskevista asioista.

17 §. Pääjohtaja. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pääjohtajan nimittämisestä. Pääjohtajan nimittäisi valtioneuvosto. Pääjohtajan tehtävä olisi määräaikainen, enintään viiden vuoden pituinen. Valtioneuvoston päätöstä valmisteltaessa tulisi kuulla Kansalliskallerian hallitusta. Pääjohtaja ei ole työsuhteessa Kansalliskalleriaan. Pääjohtajan kanssa tehtäisiin johtajasopimus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pääjohtajan kelpoisuusvaatimuksista. Pääjohtajaksi valittavalta vaadittaisiin, että hän on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon ja että hänellä on pääjohtajan tehtävien hoitamiseksi tarvittava kyky ja toimialan tuntemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito. Tehtävien hoitamisen edellyttämää kykyä ja toimialan tuntemusta arvioitaessa olisi otettava huomioon Kansalliskallerian tehtävät ja tarkoitus sekä pääjohtajan lakisääteiset tehtävät ja pääjohtajan keskeinen asema Kansalliskallerian johtamisessa. Hyvä johtamistaito puolestaan kuuluisi välttämättömänä elementtinä Kansalliskallerian toimintaa johtavan pääjohtajan kelpoisuusvaatimuksiin. Sen olisi oltava käytännössä osoitettu, joten arvioinnissa olisi otettava huomioon selvitys, joka riittävästi osoittaisi johtamistaidon laatua.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston päätösvaltaan kuuluu erottaa pääjohtaja, jos siihen on tehtävän luonne huomioon ottaen hyväksyttävä ja perusteltu syy. Tällaisena syynä voidaan pitää esimerkiksi selvästi lainvastaista tai ilmeisen sopimatonta menettelyä pääjohtajan tehtävien hoitamisessa. Myös pääjohtajan tehtävien olennainen laiminlyönti tai rangaistava menettely näiden tehtävien ulkopuolella voi olla perusteltu syy pääjohtajan erottamiseen tehtävästään. Erottamista koskevaa valtioneuvoston päätöstä valmisteltaessa tulisi kuulla Kansalliskallerian hallitusta.

18 §. Pääjohtajan tehtävät. Pykälässä säädettäisiin lakiesityksen 9 §:ssä säädettyä pääjohtajan yleistä tehtävää yksityiskohtaisem-

min pääjohtajan tehtävistä. Pääjohtajan tehtäviä ei voisi siirtää valtuuskunnalle.

Pääjohtajan tehtävänä olisi johtaa ja kehittää Kansalliskallerian toimintaa sekä vastata siitä, että Kansalliskalleria toteuttaa tarkoitustaan ja tehtäviään tuloksellisesti. Pääjohtajan toimivaltaan kuuluisi Kansalliskallerian juoksevan hallinnon hoitaminen ja siihen liittyvä päätöksenteko. Pääjohtaja vastaisi hallituksen ohella myös siitä, että Kansalliskallerian kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Pääjohtajan vastuulla olisi valtuuskunnassa ja hallituksessa käsiteltävien asioiden valmistelu ja esittely. Pääjohtajan olisi siten huolehdittava sellaisten tietojen antamisesta valtuuskunnalle ja hallitukselle, jotka ovat tarpeen niiden tehtävien suorittamiseksi. Pääjohtaja vastaisi siitä, että valtuuskunnassa ja hallituksessa käsiteltävien asioiden valmistelu on huolellista ja perusteellista. Pääjohtajan olisi huolehdittava, että asioiden esittelyn hoitavat kyseisen asian osalta Kansalliskallerian asiantuntijat, tai että valtuuskunnalla ja hallituksella olisi muutoin mahdollisuus kuulla asiantuntijoita. Pääjohtajan tehtävänä olisi ratkaista kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetussa laissa Kansalliskallerian tehtäväksi säädetyt kulttuuriesineiden maastavientilupa-asiat. Pääjohtajan vastuulla olisi hoitaa myös valtuuskunnan ja hallituksen hänelle toimivaltuuksiansa rajoissa osoittamat muut tehtävät sekä vastata valtuuskunnan ja hallituksen päätösten täytäntöönpanosta, jollei hallitus olisi johtosäännössä määrännyt täytäntöönpanovastuuta muulle henkilölle. Lisäksi pääjohtaja päättäisi Kansalliskallerian muun kuin johtavan henkilöstön ottamisesta ja irtisanomisesta.

Koska Kansalliskallerian hallitus ei ole jatkuvasti koolla, on tarpeellista säätää pääjohtajan oikeudesta ryhtyä Kansalliskallerian tehtävät huomioon ottaen epätavallisiin tai laajakantoisiin toimiin siinä tapauksessa, että hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta Kansalliskallerian toiminnalle olennaista haittaa.

Pykälän 3 momentin mukaan pääjohtajan ollessa estynyt hoitamasta tehtäviään Kansalliskallerian hallitus päättäisi pääjohtajan sijaisesta. Pääjohtajan sijaisen tulisi olla Kansalliskallerian työntekijä. Ennen sijaiseksi

määräämistä hallituksen olisi pyydettävä työntekijän suostumus pääjohtajan sijaiseksi määräämiseen. Pääjohtajan sijaiseen sovellettaisiin lakiesityksen kaikkia pääjohtajaa koskevia säännöksiä sinä aikana, kun työntekijä toimisi pääjohtajan sijaisena.

19 §. Edustaminen. Pykälässä säädettäisiin Kansallisgallerian edustamisesta. Pykälässä ei erikseen viitata toiminimen kirjoittamiseen, koska oikeus kirjoittaa Kansallisgallerian toiminimi liittyy luonnollisena osana oikeuteen edustaa Kansallisgalleriaa.

Pykälän 1 momentin mukaan hallituksella olisi yleistöimivalta edustaa Kansallisgalleriaa. Hallitus voisi valtuuttaa jäsenensä tai muun nimetyn henkilön edustamaan Kansallisgalleriaa ja milloin tahansa peruuttaa antamansa oikeuden Kansallisgallerian edustamiseen. Kansallisgallerian valtuuskunnan aseman ja tehtävän vuoksi hallitus ei voisi valtuuttaa valtuuskunnan jäsentä tai puheenjohtajaa edustamaan Kansallisgalleriaa. Valtuutus olisi mahdollista antaa joko henkilölle yksin tai kahdelle yhdessä käytettäväksi.

Pykälän 2 momentin mukaan pääjohtaja edustaisi Kansallisgalleriaa asiassa, joka kuuluu hänen tehtäviinsä. Hallitus voisi johtosäännössä määrätä, että pääjohtajalla on myös muissa asioissa oikeus edustaa Kansallisgalleriaa. Hallitus voisi myös 1 momentin perusteella laajentaa pääjohtajan edustamis-oikeutta.

Käytännössä Kansallisgalleriaa edustaisivat pääasiallisesti pääjohtaja ja muut erikseen valtuutetut Kansallisgalleriaan palvelussuhteessa olevat henkilöt, koska hallitus olisi lähinnä päätöksentekoa varten kokoontuva toimielin. Kansallisgalleria voisi käyttää myös yleisiä siviilioikeudellista valtuutusta koskevia menettelyjä esimerkiksi pienten hankintojen ja muiden arvoltaan vähäisten toimintaan liittyvien tukipalvelujen hankkimisessa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Kansallisgallerian edustajan toimien sitovuudesta. Pykälässä määriteltäisiin edustajan toimien sitovuus Kansallisgalleriaan nähden suhteessa ulkopuoliseen tahoon. Jos edustajan tekemä oikeustoimi ei sido Kansallisgalleriaa, osapuolet ovat velvollisia palauttamaan sitoumuksen mukaisesti tehdyt suoritukset

yleisten sopimusoikeuden periaatteiden mukaisesti.

Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan edustajan tekemä oikeustoimi ei sitoisi Kansallisgalleriaa, jos edustaja olisi toiminut vastoin lakiehdotuksessa säädettyjä kelpoisuuden rajoituksia. Kelpoisuuden rajoituksia koskevilla säännöksillä tarkoitettaisiin lakiehdotuksen säännöksiä eri toimielinten välisestä tehtävien jaosta. Ulkopuolisen odotetaan tuntevan lakiehdotuksen pakottavat säännökset, minkä vuoksi edustajan kelpoisuutensa ylittäen tekemä oikeustoimi ei sitoisi Kansallisgalleriaa riippumatta ulkopuolisen henkilön todellisesta tietoisuudesta tai tietämättömyydestä.

Momentin 2 kohdan mukaan edustajan tekemä oikeustoimi ei sitoisi Kansallisgalleriaa, jos edustaja olisi toiminut vastoin pykälän 1 momentissa säädettyä rajoitusta. Pykälän 1 momentin mukaan hallitus voi valtuuttaa henkilön joko yksin tai kaksi yhdessä edustamaan Kansallisgalleriaa. Jos esimerkiksi Kansallisgallerian hallituksen puheenjohtajalla on oikeus edustaa Kansallisgalleriaa yhdessä hallituksen muun jäsenen kanssa, hallituksen puheenjohtajan yksin allekirjoittama sopimus ei sido Kansallisgalleriaa, jollei puheenjohtajaa ole valtuutettu allekirjoittamaan sopimusta yksin. Ulkopuolinen taho voi valtuutusasiakirjasta tarkistaa rajoituksen.

20 §. Henkilöstö. Pykälän 1 momentin mukaan Kansallisgallerian henkilöstön palvelussuhde olisi työsuhde. Palvelussuhteen sääntely siirtyisi valtion virkamieslain (750/1994) alaisuudesta työsopimuslaissa (55/2001) säänneltyksi palvelussuhteeksi. Kansallisgallerialla olisi työnantajan oikeudet neuvotella työehtosopimuksista. Palvelussuhteen vaihtuminen työsuhteiseksi mahdollistaisi nykyistä joustavammin ja paremmin Kansallisgallerian toiminnan huomioimisen henkilöstöpolitiikassa.

Laissa ei säädettäisiin henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista eikä valintamenettelyistä. Pykälän 2 momentin mukaan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Kelpoisuusvaatimukset on pääsääntöisesti tarkoitus säilyttää nykyisellään. Asetuksella säädettäisiin esimerkiksi museonjohtajan, hallintojohtajan, talousjohtajan sekä intendentin ja erikoistutkijan

kelpoisuusvaatimuksista. Henkilöstön valintamenettelyistä määrättäisiin tarkemmin Kansallisgallerian johtosäännössä.

21 §. Rikosoikeudellinen virkavastuu. Pykälän 1 momentin mukaan rikosoikeudellista virkavastuuta sovellettaisiin Kansallisgallerian pääjohtajaan ja muihin työntekijöihin näiden hoitaessa julkista hallintotehtävää. Käytännössä pykälää sovellettaisiin pääsääntöisesti työntekijöihin, jotka valmistelevat kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamista annetussa laissa tarkoitettuja kulttuuriesineiden maastavientilupa-asioita.

Perustuslakivaliokunnan omaksuman kannan mukaisesti (esimerkiksi PeVM 10/1998 vp, s. 35) rikosoikeudellista virkavastuuta ei ole tarvetta ulottaa yleisenä kaikkiin organisaation toimihenkilöihin, vaikka nämä olisivat osallistuneet julkisten hallintotehtävien hoitoon. Silloin kun julkisten hallintotehtävien hoitamisessa ei vaaranneta yksilön oikeusturvaa eikä perusoikeuksia, rikosoikeudellisesta virkavastuusta ei ole tarpeen säätää.

Kansallisgallerian työntekijät osallistuvat Kansallisgallerian kokoelman ylläpitoon ja kartuttamiseen sekä näyttelytoiminnan järjestämiseen ja taidemuseoalan kehittämiseen. Näiden tehtävien hoitamisessa ei voida katsoa vaarannettavan yksilön oikeusturvaa eikä perusoikeuksia. Kansallisgallerian työntekijöistä rikosoikeudellisen vastuun piirissä olisivat siten ne työntekijät, jotka voivat käyttää julkista valtaa tehtäviensä hoitamisessa.

Pääjohtaja sen sijaan käyttäisi ratkaisuvalltaa julkisen vallan käyttöä sisältävässä asiakokonaisuudessa ja muissa julkisissa hallintotehtävissä. Tehtävien hoidon puolueettomuuden ja riippumattomuuden säilyttämiseksi pääjohtajan rikosoikeudellisen vastuun on oltava kokonaisvastuuta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Kansallisgallerian tehtävien hoitamisesta aiheutuneen vahingon korvaamisesta. Säännös sisältää informatiivisen viittauksen vahingonkorvauslakiin.

Mahdollinen vahingonkorvausvastuu ei riipu palvelussuhteen muodosta. Perustuslain (731/1999) 118 §:n mukaan jokaisella, joka on kärsinyt oikeudenloukkauksen tai vahinkoa virkamiehen tai muun julkista tehtävää hoitavan henkilön lainvastaisen toimenpiteen tai laiminlyönnin vuoksi, on oikeus vaatia

tämän tuomitsemista rangaistukseen sekä vahingonkorvausta julkisyhteisöltä taikka virkamieheltä tai muulta julkista tehtävää hoitavalta sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

Kansallisgallerian julkisen hallintotehtävän hoitamisesta aiheutuneen vahingon korvaamista arvioidaan vastaavasti kuin vahinko olisi aiheutunut viranomaisen toiminnassa. Vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan julkisyhteisö on velvollinen korvaamaan julkista valtaa käytettäessä virheen tai laiminlyönnin johdosta aiheutuneen vahingon. Sama korvausvelvollisuus on muulla yhteisöllä, joka lain, asetuksen tai lakiin sisältyvän valtuutuksen perusteella hoitaa julkista tehtävää. Yhteisön korvausvastuun syntymisen edellytyksenä on vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan, että toimen tai tehtävän suorittamiselle sen laatu ja tarkoitus huomioon ottaen kohtuudella asetettavia vaatimuksia ei ole noudatettu.

Vahingonkärsijällä ei ole vahingonkorvauslain 3 luvun 4 §:n mukaan oikeutta saada korvausta sellaisesta viranomaisen virheellisestä ratkaisusta aiheutuneesta vahingosta, joka olisi voitu välttää hakemalla viranomaisen päätökseen muutosta, jos hän on jättänyt hakematta muutosta ilman pätevää syytä. Vahingonkorvauslain 3 luvun 4 §:ää sovelletaan säännöksen sanamuodon mukaan valtion tai kunnan viranomaisen tekemään ratkaisuun. Koska Kansallisgallerialle kuuluvan julkisen hallintotehtävän hoitamisesta aiheutuneen vahingon korvaamiseen sovelletaan julkisyhteisön korvausvastuuta koskevia säännöksiä, tulisi myös 3 luvun 4 §:n säännös tällaisessa asiassa sovellettavaksi. Jos vahingonkärsijä ei ole hakenut muutosta Kansallisgallerian kulttuuriesineiden maastavientilupaa koskevaan päätökseen, tulisi korvausasian yhteydessä tapauskohtaisesti arvioitavaksi, onko vahingonkärsijällä ollut pätevää syytä jättää hakematta muutosta ja mikä merkitys muutoksenhaulla olisi ollut vahingon aiheutumiselle.

Perustuslain 108 ja 109 §:n mukaan oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies valvovat, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoi-

taessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Näin ollen valvonnan kohteena oleva toiminta ei ole riippuvainen julkista tehtävää hoitavan henkilön palvelussuhteen laadusta vaan toiminnan sisällöstä.

4 Luku. **Talous**

22 §. Oma pääoma. Pykälässä säädettäisiin Kansallisgallerian oman pääoman muodostumisesta ja jaottelusta. Peruspääoma on Kansallisgalleriaan pysyvästi sijoitettua pääomaa, jonka tuottoa Kansallisgalleria voisi käyttää itsenäisesti omaan toimintaansa. Peruspääoma on luonteeltaan pysyväksi tarkoitettua pääomaa, jota ei voisi lähtökohtaisesti käyttää mahdollisen tappiollisen toiminnan kattamiseksi. Tappiot tulisi ensisijaisesti pyrkiä kattamaan aiempien tilikausien voitolla ja muulla omalla pääomalla. Kansallisgallerian omaa pääomaa ei voida palauttaa tai muuten jakaa sen ulkopuolelle.

Kansallisgallerian muu oma pääoma muodostuisi Kansallisgallerian voiton lisäksi perustamisvaiheessa Kansallisgallerian hallintaan muun oman pääoman ehdoin siirretystä valtion omaisuudesta. Edellisten tilikausien kumulatiivinen voitto tai tappio sekä tilikauden voitto tai tappio merkittäisiin aina taseeseen muun oman pääoman alle omana eränä. Arvonkorotusrahoista osoitetaan määrää, jolla pysyvien vastaavien arvoa on korotettu. Arvonkorotusten tekemisessä noudatetaan kirjanpitolaisten säännöksiä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siirroista peruspääomaan. Vain muuta omaa pääomaa olisi mahdollista siirtää peruspääomaan. Peruspääomaan ei voitaisi siirtää arvonkorotusrahoista, koska arvonkorotuksen siirto peruspääomaan poikkeaisi kirjanpitolaisten mukaisesta rahaston käyttämisestä. Lisäksi arvonkorotusten siirto peruspääomaan voisi vaarantaa peruspääoman pysyvyyden luonteen.

23 §. Kirjanpito. Pykälän 1 momentin mukaan Kansallisgallerian kirjanpitoon, tilinpäätös mukaan lukien, sovellettaisiin kirjanpitolaisten säännöksiä. Kansallisgalleria voisi noudattaa kirjanpitoasetuksen (1339/1997) 3 §:ssä tarkoitettua aatteellisen yhteisön ja säätiön tuloslaskelman kaavaa. Kansallisgallerian tilikausi olisi kalenterivuosi.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin Kansallisgalleriakonsernin käsite. On mahdollista, että jatkossa Kansallisgallerian toiminnassa tarkoituksenmukaisimmaksi toteuttamismahdolliseksi arvioidaan joidenkin toimintojen suorittaminen Kansallisgalleriasta erillisessä oikeushenkilössä. Kansallisgallerialla voi olla kirjanpitolaista tarkoitettu määräysvalta lakiehdotuksen 2 §:n mukaisten tehtävien toteuttamiseen liittyvissä yrityksissä. Tällaiset yritykset olisivat Kansallisgallerian tytäryrityksiä ja Kansallisgalleria sekä tytäryritykset muodostaisivat yhdessä Kansallisgalleriakonsernin. Kansallisgallerian konsernitilinpäätöstä koskisivat kirjanpitolaisten säännökset konsernitilinpäätöksestä ja sen laatimisesta.

Kansallisgalleriakonserni muodostaisi taloudellisen kokonaisuuden. Kansallisgallerian ja sen tytäryritysten yksinään antamaa informaatiota ei voida pitää riittävänä Kansallisgalleriakonsernin taloudellisesta tilanteesta. Tämän vuoksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Kansallisgallerian olisi aina silloin laadittava konsernitilinpäätös, kun määräysvaltakriteerit täyttyvät, vaikka Kansallisgallerialla ei kirjanpitolaisten yleisten säännösten mukaan olisikaan velvollisuutta konsernitilinpäätöksen laatimiseen.

Kansallisgallerian liiketoimintaa koskevista tiedoista säädettäisiin pykälän 4 momentissa. Lakiehdotuksen 3 §:n mukaan Kansallisgalleria voi harjoittaa liiketoimintaa, joka tukee sen 2 §:ssä säädettyjen tehtävien toteuttamista. Liiketoiminta täytyy pitää kirjanpidollisesti erillään 2 §:ssä säädettyistä tehtävistä. EU:n kilpailu- ja valtiontukisääntöjen mukaan valtiontuet taloudelliseen toimintaan ovat pääsääntöisesti kiellettyjä. Mikäli julkinen tuki ei ole EU:n hyväksymää, se katsotaan laittomaksi tueksi. Tämän takia julkisella rahoituksella toteutettava toiminta on kyettävä erittelemään liiketoiminnasta. Eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta annettua lakia (19/2003) ei lähtökohtaisesti sovellettaisiin Kansallisgalleriaan. Kansallisgalleriaan sovellettaisiin kuitenkin yhteisön puitteita tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle (2006/C 323/01).

Riittäväksi eriyttämiseksi tilinpäätöksessä voidaan katsoa tuloslaskelman eriyttäminen liiketoiminnan osalta. Laskennalliseen tuloslaskelmaan voidaan ottaa sekä kirjanpidollisia että kustannuslaskennallisia tuottoja ja kuluja. Kustannuslaskennallisia eriä ovat muun muassa yhteiskustannusten vyörytyserät, joita jälkilaskennassa kohdistetaan eri tehtäville. Vyörytettyjen kustannusten tulee perustua kirjanpidon realisoituneisiin liiketapahtumiin. Eriytettävästä toiminnasta voidaan laatia myös taselaskelma, jos eritettävässä toiminnassa on rahamäärältään merkittäviä omaisuus-, saatava- tai velkaeriä. Pääsääntöisesti taselaskelmaa ei kuitenkaan edellytetäisi. Kansallisgallerian liiketoiminta voisi muodostua muun muassa kauppa-, kahvila- ja julkaisutoiminnasta sekä kuvapalvelusta.

24 §. Tilinpäätös. Pykälässä säädettäisiin Kansallisgallerian tilinpäätöksestä. Pykälän 1 momentin mukaan tilinpäätös sisältäisi taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman sekä niiden liitetiedot. Tilinpäätökseen liitetään toimintakertomus.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulisi antaa oikeat ja riittävät tiedot Kansallisgallerian toiminnasta ja taloudellisesta asemasta. Lakiehdotuksen 23 §:n mukaan Kansallisgalleriaan sovellettaisiin kirjanpitolakia, minkä perusteella myös kirjanpitolain säännökset tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta koskisivat Kansallisgalleriaa.

Kirjanpitolain toimintakertomusta koskevien säännösten lisäksi Kansallisgallerian toimintakertomuksessa tulisi esittää sellaiset tiedot, joiden perusteella on mahdollista seurata ja arvioida Kansallisgallerian toiminnan laajuutta, laatua, tehokkuutta ja tuloksellisuutta. Siten toimintakertomuksesta tulisi käydä muun muassa ilmi, millä tavoin Kansallisgalleria on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi.

Kansallisgallerian taloudellisen vakauden ja toimintakyvyn turvaamiseksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin hallituksen velvollisuudesta tehdä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä sekä talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä. Tilanteessa, jossa edellisen vuoden tulos on tappiollinen, tulisi hallituksen päättää tilanteen edellyttämästä toimenpidesuunnitelmasta, jos taseessa ei ole

edellisten tilikausien ylijäämää sen kattamiin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että Kansallisgallerian ja Kansallisgalleriakonsernin vahvistettu tilinpäätös liitetietoineen sekä toimintakertomus ovat julkisia asiakirjoja. Koska Kansallisgalleria hoitaa yhteiskunnallisesti merkittäviä lakisääteisiä tehtäviä julkisella rahoituksella, toiminnan avoimuuden ja yhteiskunnallisen valvonnan ja seurannan kannalta on perusteltua, että kyseiset toimintaa ja taloudenpitoa kuvaavat asiakirjat ovat julkisia.

Tilinpäätös ja toimintakertomus tulee toimittaa tilintarkastajille, valtuuskunnalle sekä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Pykälän 5 momentin mukaan toimittamisen määräajasta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on asetuksella säätää, että Kansallisgallerian tulee toimittaa tilinpäätös ja toimintakertomus viimeistään seuraavan vuoden maaliskuun 15 päivänä.

25 §. Tilintarkastus. Pykälän 1 momentin mukaan Kansallisgallerian tilintarkastukseen sekä tilintarkastajien asemaan ja vastuuseen sovellettaisiin tilintarkastuslain (459/2007) säännöksiä. Sen lisäksi mitä tilintarkastuslaissa säädetään, tulisi pykälän 2 momentin mukaan tilintarkastuskertomuksen sisältää nimenomainen lausuma siitä, onko Kansallisgallerian varat sijoitettu asianmukaisesti, antavatko Kansallisgallerian tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot Kansallisgallerian toiminnasta sekä voidaan-ko hallitukselle ja pääjohtajalle myöntää vastuuvapaus päättyneeltä tilikaudelta. Säännös vastaisi pääsääntöisesti säätiölain 12 §:n tilintarkastuskertomusta koskevia säännöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin määräajasta, jossa tilintarkastus tulee toimittaa ja tilintarkastuskertomus antaa valtuuskunnalle, hallitukselle sekä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Asetuksella on tarkoitus säätää, että tilintarkastus tulee toimittaa ja tarkastuskertomus antaa viimeistään tilivuotta seuraavan huhtikuun 15 päivänä.

26 §. Tilintarkastajat. Pykälän 1 momentin mukaan Kansallisgallerian tilinpäätöstä, kirjanpitoa ja hallintoa tarkastamaan valittaisiin kaksi tilintarkastajaa ja varatilintarkastajaa. Näistä toisen tulisi olla tilintarkastuslaissa

tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteistö ja toisen julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu JHTT-tilintarkastaja tai JHTT-yhteistö. Siinä tapauksessa, että tilintarkastajaksi valittaisiin tilintarkastusyhteistö, varatilintarkastajaa ei tarvitsisi valita. Vastuulliset tilintarkastajat voisivat olla samasta tilintarkastusyhteöstä. Tällöin tilintarkastajaksi voitaisiin valita tilintarkastusyhteistö, josta nimettäisiin vastuulliseksi tilintarkastajiksi yksi KHT-tilintarkastaja ja yksi JHTT-tilintarkastaja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilintarkastajan toimikaudesta. Sen mukaan toimikausi jatkuisi toistaiseksi siten, että tilintarkastajan vaihtuessa uuden tilintarkastajan toimikausi alkaisi ja edellisen päättyisi valtuuskunnan vuosikokouksen päättyessä, ellei opetus- ja kulttuuriministeriö uutta tilintarkastajaa valitessaan päättäisi toisin. Tilintarkastajien valintaan sovelletaan julkisista hankinnoista annettua lakia (348/2007).

5 Luku. Ohjaus ja rahoitus

27 §. Tavoitteiden asettaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksella ja tavoitteiden asettamisella edistetään eduskunnan ja hallituksen kulttuuripolitiikan toimialalle asettamia painotuksia ja keskeisiä linjauksia. Pykälässä säädettäisiin Kansallisgallerian tavoitteiden asettamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Kansallisgallerian välisen ohjausprosessin keskeinen osa olisi säännöllisesti käytävät neuvottelut. Neuvotteluissa opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Kansallisgalleria sopisivat määrävuoksiksi Kansallisgallerian toiminnan määrällisistä ja laadullisista tavoitteista. Samassa yhteydessä käsiteltäisiin myös Kansallisgallerian strategisia ja toiminnan kehittämistä koskevia kysymyksiä. Tavoitteena olisi muun muassa varmistaa Kansallisgallerian toiminnan laadun, yhteiskunnallisen vaikutavuuden ja kustannustehokkuuden vahvistuminen. Tavoitteiden toteutumista seurattaisiin säännöllisesti.

28 §. Seuranta ja raportointi. Kansallisgallerian erityisaseman ja lakiehdotuksen 2 §:ssä säädettyjen tehtävien vuoksi on tarkoituksenmukaista, että opetus- ja kulttuuri-

ministeriö saa kaikissa tilanteissa tarvitsemansa tiedot Kansallisgallerian toiminnasta ja taloudesta. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin Kansallisgallerian velvoitteesta toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle Kansallisgallerian toiminnan arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot. Raportointi käsittäisi myös Kansallisgallerian kokoelman ylläpitoa ja turvaamista koskevista käytännöistä ja ohjeista tiedottamisen.

29 §. Rahoitus. Pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi Kansallisgallerian toimintaan rahoitusta lakiehdotuksen 2 §:ssä säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi valtion talousarvioon otettavan määrärahan rajoissa. Rahoitusta voitaisiin myöntää myös arpajaislaissa (1047/2001) tarkoitetuista raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotoista. Valtionavustuksena myönnettävässä rahoituksessa noudatetaan valtionavustuslakia (688/2001). Lakiehdotuksen 1 ja 2 §:ssä säädetty Kansallisgallerian tavoitteet ja tehtävät huomioon ottaen valtionavustuslain 6 § ei rajoittaisi sille myönnettävän valtionavustuksen määrää. Kansallisgallerialle myönnettäisiin varsinaisen toiminta-avustuksen lisäksi avustusta sen, erityisesti Senaatti-kiinteistöille, maksamiin kiinteistökuuluihin.

Pykälän 2 momentin mukaan valtion talousarvioon otettaisiin lisäksi vuosittain määräraha Kansallisgallerian kokoelman kartuttamiseen. Tätä määrärahaa ei osoitettaisi Kansallisgallerialle valtionavustuksena, vaan Kansallisgalleria voisi ostaa taideteoksia valtion lukuun määrärahan puitteissa. Näin tehdyt kokoelmahankinnat tulisivat suoraan valtion omistukseen. Myös valtion taideteostoitumikunnan kokoelmaa voitaisiin kartuttaa ja hoitaa valtion talousarvioon otettavalla määrärahalta. Rahoitusta varattaisiin tätä tarkoitusta varten arpajaislaissa tarkoitetuista raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotoista. Tarkoituksena on kartuttaa kokoelmaa hankkimalla taideteokset suoraan valtion omistukseen. Sen sijaan valtion taide- teostoitumikunnan tehtävien ja kokoelman hoitamiseen osoitettu määräraha myönnettäisiin Kansallisgallerialle avustuksena.

Pykälän 3 momentissa mukaan Kansallisgallerialle korvattaisiin muuhun kuin liiketa-

loudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus Kansallisgallerialle aiheutuneista kustannuksista. Kansallisgallerian varsinaisesta toiminnasta syntyvät arvonlisäverot jäisivät Kansallisgallerian maksettaviksi, koska se on valtion budjettitalouden ulkopuolella.

6 Luku. Erinäiset säännökset

30 §. Vahingonkorvausvelvollisuus. Pykälän mukaan valtuuskunnan jäsenen, hallituksen jäsenen ja pääjohtajan olisi korvattava vahinko, jonka hän on tehtävässään Kansallisgalleriaa koskevaa lainsäädäntöä, muita säännöksiä tai Kansallisgallerian johtosääntöä rikkomalla tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut Kansallisgallerialle.

Velvollisuus korvata vahinko toteutuisi lakiehdotuksen 9 §:n 2 momentissa tarkoitetun huolellisuusvelvoitteen vastaisen toiminnan lisäksi, jos valtuuskunnan jäsen, hallituksen jäsen tai pääjohtaja toimessaan muuten rikkoisi Kansallisgalleriasta annettua lakia, muita säännöksiä tai Kansallisgallerian johtosääntöä. Korvausvastuu edellyttäisi tuottamuksellista menettelyä. Myös päätöksen tekemättä jättäminen tai muu tarpeellisen toiminnan laiminlyönti voisi aiheuttaa vahingonkorvausvastuun.

Valtuuskunnan jäsenen, hallituksen jäsenen tai pääjohtajan tekemät olosuhteisiin nähden asianmukaiseen ja huolelliseen harkintaan ja selvitykseen perustuvat Kansallisgallerian toimintaa koskevat päätökset, jotka jälkikäteen osoittautuisivat Kansallisgallerian kannalta epäonnistuneiksi ja tuottaisivat Kansallisgallerialle taloudellisia menetyksiä, ei katsottaisi korvausvastuun aiheuttavaksi tuottamukselliseksi menettelyksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hallituksen jäsenelle ja pääjohtajalle myönnettävän vastuuvapauden myöntämisen vaikutuksesta korvausvastuuseen. Päätös vastuuvapauden myöntämisestä estäisi valtuuskuntaa lähtökohtaisesti nostamasta vahingonkorvauskannetta pääjohtajaa vastaan. Vastuuvapauspäätös ei kuitenkaan estäisi Kansallisgalleriaa nostamasta vahingonkorvauskannetta, jos valtuuskunnalle ei ole annettu päätöksen teon kannalta asianmukaisia tietoja vahingon-

korvausvelvollisuuden perusteena olevasta päätöksestä tai toimenpiteestä.

Valtuuskunnan vuosikokouksessa päätetään vastuuvapauden myöntämisestä Kansallisgallerian hallitukselle ja pääjohtajalle. Jos valtuuskunta päättäisi olla myöntämättä vastuuvapautta, se voisi pykälän 3 momentin mukaan päättää mahdollisesta vahingonkorvauskanteesta hallituksen jäsentä tai pääjohtajaa vastaan.

Pykälän 4 momentin mukaan valtuuskunta päättää vahingonkorvauskanteen nostamisesta. Valtuuskunnan jäsen on itse esteellinen päättämään omasta vahingonkorvausvelvollisuudesta Kansallisgalleriaa kohtaan.

Jos vahinko olisi aiheutunut useamman valtuuskunnan tai hallituksen jäsenen tahallisuudesta tai huolimattomasta menettelystä, vastaisivat he vahingon korvaamisesta Kansallisgallerialle yhteisvastuullisesti. Vastuun jakautumisesta useamman kesken ja vahingonkorvauksen sovittelusta olisi pykälän 5 momentin mukaan voimassa, mitä vahingonkorvauslain 2 ja 6 luvussa säädetään.

31 §. Opetus- ja kulttuuriministeriön oikeus ajaa kannetta Kansallisgallerian hyväksi. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi opetus- ja kulttuuriministeriölle oikeus vahingonkorvauskanteen nostamiseen omissa nimissään Kansallisgallerian lukuun. Korvauskanne voitaisiin laittaa vireille, jos kannetta vireille pantaessa on todennäköistä, että Kansallisgallerian valtuuskunta ei huolehdi vahingonkorvausvaatimusten toteuttamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kanne-oikeuden vanhentumisesta. Vahingonkorvauskanne olisi nostettava viiden vuoden kuluessa sen tilikauden päättymisestä, jona kanteen perusteena oleva päätös tehtiin tai kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin.

Vahingonkorvauskannetta ajetaan Kansallisgallerian hyväksi. Jos kantaja häviää kanteen, oikeudenkäyntikulut jäävät kantajan vastattaviksi. Siinä tapauksessa, että kanne voitetaan, kantaja voi saada korvauksen kuluista siltä osin kun oikeudenkäynnillä saatavat varat siihen riittävät.

32 §. Hallinnon yleislakien soveltaminen. Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset koskevat ennen muuta julkiseen hallintotehtävään liittyvää päätöksentekoa. Tällöin on

kiinnitettävä huomiota muun muassa yhdenvertaisuuteen, yksilön kielellisiin perusoikeuksiin, oikeuteen tulla kuulluksi ja vaatimukseen päätösten perustelemisesta. Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimuksia on yleisesti tulkittava yhteydessä perustuslain 21 §:ään ja muihin perusoikeussäännöksiin.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (esimerkiksi PeVL 42/2005 vp, s. 3). Hallinnon yleislakeja ja kielilakia (423/2003) sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää ja yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä.

Lakiin ei perustuslakivaliokunnan edellä mainitun lausunnon mukaan enää nykyisin ole välttämätöntä perustuslain 124 §:n takia sisällyttää viittaussäännöstä hallinnon yleislakeihin. Sääntelyn selkeyden vuoksi se on valiokunnan mukaan sinänsä kuitenkin edelleenkin mahdollista. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin hallinnon yleislakien noudattamisesta Kansallisgallerian toiminnassa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että julkisten hallintotehtävien hoitamisessa Kansallisgallerian olisi noudatettava sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003), hallintolakia (434/2003), kielilakia ja saamen kielilakia (1086/2003). Julkista hallintotehtävää Kansallisgalleria hoitaa käsitellessään ja valmistellessaan kulttuuriesineiden maastaviennin rahoittamisesta annetussa laissa Kansallisgallerian tehtäväksi säädetyt kulttuuriesineiden maastavientilupa-asioita. Säännös on luonteeltaan lähinnä informatiivinen.

Kansallisgallerian toimintaan sovellettaisiin julkisuusperiaatetta ja sen toteuttamista sääntelevää julkisuuslakia. Pykälän 2 momentin mukaan Kansallisgallerian toiminnan julkisuuteen sovelletaan, mitä julkisuuslaissa säädetään viranomaisen toiminnan julkisuudesta. Tämä tarkoittaisi, että Kansallisgallerian asiakirjojen julkisuus ja salassapito määräytyy julkisuuslain mukaan.

Pykälän 2 momentin mukaan Kansallisgallerian pääjohtajan, museoiden johtajien ja johtavien toimihenkilöiden palkkatiedot ovat julkisia. Palkkatiedot määriteltäisiin kuten nimikirjalain (1010/1989) 7 §:n 1 momentissa. Henkilörekistereihin sisältyvien palkkatietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen sovellettaisiin myös henkilötietolakia (523/1999).

Hallintolakia sovellettaisiin pykälän 1 momentin mukaan julkisten hallintotehtävien hoitamisessa. Hallintolain esteellisyyssäännöksiä sovellettaisiin kuitenkin 3 momentin mukaan kaikessa Kansallisgallerian toiminnassa. Säännöksen tavoitteena on varmistaa sekä yleinen luottamus Kansallisgallerian toimintaan että toiminnan läpinäkyvyys yleisesti. Kielilakia noudatettaisiin julkisten hallintotehtävien ohella myös yleisölle suunnatussa näyttelytoiminnassa. Tämä tarkoittaisi muun muassa, että näyttelyiden opastuksia tulisi suomen kielen lisäksi järjestää myös ruotsin kielellä.

Arkistolain 1 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan laki koskee muita yhteisöjä, toimielimiä ja henkilöitä niiden suorittaessa julkista tehtävää lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella siltä osin kuin niille tämän tehtävän johdosta kertyy julkisuuslaissa tarkoitettuja asiakirjoja. Kansallisgallerian toiminnassa muodostuviin arkistoihin sovellettaisiin ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan arkistolakia. Säännös koskisi esimerkiksi Kansallisgallerian toiminnassa muodostuvien asiakirjojen arkistointia. Se ei koskisi Kansallisgallerian kokoelmaan kuuluvia arkistoaineistoja. Velvoite soveltaa arkistolakia koskisi myös Kansallisgallerian yhteydessä olevaa valtion taideteostoimikuntaa.

33 §. Maksut. Pykälän 1 momentin mukaan Kansallisgallerian lakiehdotuksen 2 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin liittyvien suoritteiden hintojen määrittämisessä sovellettaisiin valtion maksuperustelakia. Pääsy Kansallisgallerian järjestämiin maksullisiin näyttelyihin ja muihin tilaisuuksiin voisi kuitenkin olla maksuton erikoisryhmiin kuuluville, jos maksuttomuus on taidekasvatuksen, tutkimuksen, ammatillisen toiminnan, museotoiminnan edistämisen tai muun vastaavan syyn kannalta perusteltua. Ehdotus vastaa nykyisen taidemuseolain 5 §:n 2 momenttia.

34 §. Varautuminen. Voimassa olevan valmiuslain (1552/2011) mukaan valtion viranomaisen varautumisvastuu koskee myös valtion itsenäistä julkisoikeudellista laitosta. Pykälä kattaisi valmiuslaissa tarkoitettujen poikkeusolojen lisäksi myös velvoitteen varautua normaaliolojen häiriö- ja erityistilanteisiin. Normaalioloissa tapahtuvalla varautumisella pyrittäisiin varmistamaan se, että Kansallisgallerian toiminta voisi jatkua mahdollisimman häiriöttömästi myös normaaliolojen erityistilanteissa ja poikkeusoloissa. Normaaliolojen häiriö- ja erityistilanteita voisivat olla esimerkiksi erilaiset luonnonkatastrofit, suuronnettomuudet tai vakavat tartuntatauti-epidemit. Riittävää varautumista valvoisi pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö.

7 Luku. Voimaantulo

35 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös. Tarkoitus on käynnistää muun muassa hallituksen nimittämiseen, Kansallisgallerian organisaatioon, omaisuuden luovuttamiseen sekä talous- ja tietohallintojärjestelmien uusimiseen liittyvät valmistelutoimet jo ennen lain voimaantuloa.

Pykälän 2 momentin mukaan lailla kumotaisiin taidemuseolaki.

36 §. Valtion taidemuseon hallinnassa olevan omaisuuden, immateriaalisten oikeuksien ja liiketoiminnan luovutus. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto valtuutettaisiin luovuttamaan Valtion taidemuseon hallinnassa oleva omaisuus, oikeudet ja liiketoiminta Kansallisgallerialle. Valtioneuvosto valtuuttaisi tämän mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön hoitamaan luovutusjärjestelyt. Luovutusvaltuus ei kuitenkaan koskisi nykyistä valtion taidemuseon kokoelmaa eikä valtion taidekokoelmaa. Nykyinen valtion taidemuseon kokoelma olisi perustana lakiehdotuksen 6 §:ssä tarkoitettulle Kansallisgallerian kokoelmalle. Vastaavasti nykyinen valtion taidekokoelma olisi perustana lakiehdotuksen 8 §:ssä tarkoitettulle valtion taideteostoimikunnan kokoelmalle. Lakiehdotuksen 6 ja 8 §:n mukaisesti Kansallisgallerian kokoelma ja valtion taideteostoimikunnan kokoelma ovat valtion omistuksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto määräisi Kansallisgallerialle luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä ehdot, joilla luovutus tapahtuu. Valtioneuvosto määräisi myös muista omaisuuden luovuttamista ja Kansallisgallerian muodostamista koskevista järjestelyistä. Kansallisgallerialle siirrettävän omaisuuden arvostus perustuisi vuoden 2013 lopussa ennen Kansallisgallerian perustamista laadittavaan Valtion taidemuseon tilinpäätökseen ja riippumattomalta tilintarkastajalta pyydettyyn lausuntoon siirtyvän omaisuuden arvosta. Omaisuuden siirto tapahtuisi Kansallisgallerian aloittaessa toimintansa lain tultua voimaan.

37 §. Vastuu sitoumuksista. Sen jälkeen kun omaisuus olisi siirretty Kansallisgalleriaan, se ottaisi vastatakseen Valtion taidemuseon tekemistä sellaisista laina-, takaus-, palvelu-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista sitoumuksista, joihin Valtion taidemuseo on sitoutunut ja jotka koskevat Kansallisgallerialle luovutettua omaisuutta ja liiketoimintaa. Toiminnan siirtymisestä Kansallisgalleriaan otetaan maininta niihin sopimuksiin, jotka Valtion taidemuseo tekee ennen muutosta. Koska velallinen voi vaihtua vain velkojan suostumuksella, vastaisi valtio edelleen toissijaisesti sellaisista perustamista edeltävistä velvoitteista, joista ei toisin sovitaisiin. Säännöksellä varmistettaisiin toiminnan ja palvelujen tarjonnan jatkuvuus muutoksen yhteydessä. Mikäli valtio joutuisi toissijaisen vastuunsa perusteella tekemään suorituksia Kansallisgallerian puolesta, valtiolla olisi regressio-oikeus Kansallisgalleriaa kohtaan.

38 §. Henkilöstön palvelussuhteen muuttuminen. Pykälässä säädettäisiin henkilöstön palvelussuhdetta koskevista muutoksista Valtion taidemuseon toiminnan luovutuksessa Kansallisgallerialle. Kansallisgallerian henkilöstöstä säädettäisiin lakiehdotuksen 18 §:ssä.

Kun Valtion taidemuseon toiminta lakkaa, lakkaavat myös sen virat, virkasuhteet päättyisivät ja henkilöstö siirtyisi työsuhteeseen toimintaa jatkavaan Kansallisgalleriaan, määrääkään henkilöstö kuitenkin määrääkään vastaavaksi ajaksi. Tämä koskisi myös määrääkään nimitettyä Valtion taidemuseon ylijohtajaa, joka siirtyisi Kansallisgallerian pääjohtajaksi määrääjän jäljellä olevaksi ajaksi. Virkojen lakkaaminen ja virkasuhteiden päät-

tyminen ei edellyttäisi virkamiehen suostumusta. Vastaavasti työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyisi Kansallisgallerian palvelukseen työsuhteeseen, määräaikainen henkilöstö kuitenkin määräaikaan vastaavaksi ajaksi.

Henkilöstön siirtymiseen ja palvelussuhteen muuttamiseen sovellettaisiin työsopimuslain 1 luvun 10 §:n ja 7 luvun 5 §:n sekä valtion virkamieslain 5 e, 5 f ja 29 a §:n liike-keenluovutusta koskevia säännöksiä. Valtion virkamieslain 5 f §:n 1 momentin mukaan luovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista virkasuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät luovutuksensaajalle. Tämä ei kuitenkaan koske niitä oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka johtuvat nimenomaan virkasuhteesta eivätkä ole ominaisia työsuhteelle silloin, kun virkamies siirtyy työsopimussuhteeseen luovutuksensaajan palvelukseen.

Virkamieslain 5 f §:n 3 momentin mukaan luovutuksensaaja on velvollinen noudattamaan luovutushetkellä voimassa olleen virkaehtosopimuksen määräyksiä, kuten työsopimuslain 5 §:ssä säädetään. Palvelussuhteen lajin muuttuminen virkasuhteesta työsuhteeksi ei vaikuta palvelussuhteen jatkumiseen muutoshetkellä. Henkilöstön kanssa tehdään työsopimukset ennen kuin virkasuhteet lakkaavat ja palvelussuhteet on turvattu katkotta.

Lakiehdotuksen 35 §:n perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Valtion taidemuseo voisivat tehdä palvelussuhteiden muuttamiseen liittyviä tarpeellisia toimenpiteitä ennen lain voimaantuloa.

39 §. Valtion taidemuseon viimeinen tilinpäätös ja -tarkastus. Pykälässä säädettäisiin siitä, miten Valtion taidemuseon viimeinen tilinpäätös on laadittava ja tilintarkastus hoidettava. Koska tilinpäätös ja tilintarkastus koskevat valtion laitoksen toimintaa, niihin sovelletaan Valtion taidemuseosta annetun lain ja valtion talousarviosta annetun lain säännöksiä, vaikka toimenpiteiden suorittajana olisi Kansallisgalleria.

40 §. Valtuuskunnan ja hallituksen ensimmäinen toimikausi. Pykälässä säädettäisiin Kansallisgallerian valtuuskunnan ja hallituksen ensimmäisen toimikauden pituudesta. Ensimmäisen toimikauden jälkeen valtuus-

kunnan toimikauden pituus määräytyisi 10 §:n 2 momentin mukaisesti ja hallituksen toimikauden pituus 14 §:n 2 momentin mukaisesti.

1.2 Laki kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta

3 §. Euroopan yhteisön lainsäädäntö. Pykälää täsmennettäisiin teknisesti siten, että siinä viitattaisiin voimassa olevaan kulttuuriesineiden viennistä annettuun neuvoston asetukseen.

10 §. Viranomaiset. Pykälä säilyisi sisällöllisesti ennallaan. Sitä muutettaisiin teknisesti siten, että viittaukset Valtion taidemuseoon korvattaisiin viittauksilla Kansallisgalleriaan. Samalla päivitetäisiin viranomaisten nimet vastaamaan voimassa olevia nimiä.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esityksessä ehdotetaan, että Kansallisgallerian yhteydessä on valtion taideteostoimikunta. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus antaa tarkemmat säännökset taideteostoimikunnan asettamisesta, tehtävistä ja päätöksenteosta.

Valtion taideteostoimikunnan tehtävänä on hankkia taideteoksia ja sijoittaa niitä valtion kiinteistöihin ja valtion käytössä oleviin rakennuksiin. Kansallisgallerian tehtävänä on huolehtia valtion taideteostoimikunnan kokoelmasta. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää taideteostoimikunnan kokoelman teosten hankkimisesta, säilyttämisestä ja sijoittamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää myös Kansallisgallerian kokoelman ylläpidosta ja sen turvaamisesta. Kokoelman ylläpito käsittäisi kokoelman käytön, säilyttämisen ja hoitamisen. Kokoelman turvaamisesta on tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksella siten, että taideteokset ja muut esineet on säilytettävä sellaisissa rakennuksissa ja tiloissa, jotka käyttävät museaalisiin perustein määritellyt olosuhdevaatimukset ja jotka ovat asianmukaisesti valvottuja.

Esityksessä ehdotetaan, että tietyistä Kansallisgallerian hallintoon ja talouteen liittyvistä ajankohdista ja määräajoista säädetään

valtioneuvoston asetuksella. Tarkoitus on asetuksella säätää, että valtuuskunta kokoon-tuisi vuosikokoukseen vuosittain toukokuu-sa. Lisäksi asetuksella on tarkoitus säätää, et-tä Kansallisgallerian tulee toimittaa tilinpää-tös ja toimintakertomus tilintarkastajille, val-tuuskunnalle sekä opetus- ja kulttuuriministe-riölle viimeistään seuraavan vuoden maalis-kuun 15 päivänä sekä toimittaa tilintarkastus ja antaa tarkastuskertomus valtuuskunnalle, hallitukselle sekä opetus- ja kulttuuriministe-riölle viimeistään tilivuotta seuraavan huhti-kuun 15 päivänä.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivä-nä tammikuuta 2014.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätä-misjärjestys

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hal-lintotehtävä voidaan antaa muulle kuin vi-ranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaarana perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaa-timuksia. Perustuslain esitöiden mukaan jul-kisella hallintotehtävällä tarkoitetaan verran-ten laajaa hallinnollisten tehtävien kokonai-suutta, johon kuuluu esimerkiksi lakien toi-meenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä.

Perustuslakivaliokunta on korostanut sitä, että uskottaessa hallintotehtävä suoraan laissa tai lain nojalla muulle kuin viranomaiselle tu-lee säännösperusteisesti taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa (PeVM 10/1998 vp, PeVL 23/2000 vp ja PeVL 55/2002 vp). Lisäksi pe-rustuslakivaliokunta on katsonut oikeustur-van ja hyvän hallinnon turvaamisen edellyt-tävän, että esimerkiksi viranomaisen apuna valvontatehtävissä käytettävien tarkastajien ja asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksia tai kelpoisuusehtoja koskeva sääntely on tullut sisällyttää samaan lakiehdotukseen, jossa heidän tehtävistään on ehdotettu säädettäväksi (PeVL 40/2002 vp ja PeVL 56/2002 vp).

Tässä esityksessä annetaan Kansallisgalle-rialle julkisia hallintotehtäviä, jotka ovat ai-emmin olleet opetus- ja kulttuuriministeriön alaisena virastona toimineen Valtion taide-museon hoidettavina. Esityksessä ehdotetaan, että nykyisen Valtion taidemuseon toiminta lakkautettaisiin ja sen toimintaa jatkaisi Kan-sallisgalleria-niminen julkisoikeudellinen säätiö. Kansallisgalleria olisi valtakunnalli-nen kuvataiteen museo, jonka keskeisimpänä tehtävänä olisi ylläpitää ja kartuttaa Suomen huomattavinta taidekokoelmaa sekä kehittää museoalaa yhdessä Museoviraston ja muiden taidemuseoiden kanssa. Lisäksi Kansallisgal-lerian tehtävänä olisi käsitellä kulttuuriesi-neiden maastavientilupa-asiat, joista sääde-tään kulttuuriesineiden maastaviennin rajoit-tamisesta annetussa laissa. Kulttuuriesineiden maastavientilupa-asioita arvioidaan olevan vuosittain 10—20.

Kansallisgallerialle säädettävät tehtävät ovat sinänsä merkittäviä ja sisältävät suuren vastuun, mutta ainoana julkisen vallan käyt-töä koskevana tehtävänä olisi kulttuuriesinei-den maastavientiä koskevien lupien käsittely. Koska Kansallisgalleria jatkaa Valtion tai-demuseon toimintaa ja sillä on osaaminen, jota kulttuuriesineiden maastavientilupa-asioiden käsittelyssä tarvitaan, voidaan kult-tuuriesineiden maastavientiä koskevien lupa-asioiden käsittelyn säätämistä Kansallisgalle-rian tehtäväksi pitää perustuslain 124 §:ssä tarkoitettulla tavalla tarpeen tehtävän tarkoi-tuksenmukaiseksi hoitamiseksi. Muihin Kan-sallisgallerian tehtäviin ei sisälly julkisen vallan käyttöä.

Kulttuuriesineiden maastavientilupa-asioiden käsittely on tarkoitus eriyttää selke-ästi muusta Kansallisgallerian toiminnasta, vaikka Kansallisgalleriassa ei olisi erillistä kulttuuriesineiden maastavientilupa-asioita käsittelevää yksikköä. Julkisen vallan käyt-töön oikeutetut henkilöt on tarkoitus Kansal-lisgalleriassa ja sen johtosäännössä yksilöidä selkeästi. Kulttuuriesineiden maastavientilu-pa-asioista päättävän pääjohtajan kelpoisuus-vaatimuksista säädettäisiin lakiehdotuksen 17 §:ssä. Muun henkilöstön kelpoisuusvaa-timuksista ehdotetaan säädettäväksi valtio-neuvoston asetuksella. Pääjohtajaan ja mui-hin kulttuuriesineiden maastavientilupa-asioiden käsittelyyn osallistuviin Kansallis-

gallerian työntekijöihin sovellettaisiin rikos-oikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset koskevat ennen muuta julkiseen hallinto-
tehtävään liittyvää päätöksentekoa. Tällöin on kiinnitettävä huomiota muun muassa kansalaisten yhdenvertaisuuteen, yksilön kielellisiin perusoikeuksiin, oikeuteen tulla kuuluksi, vaatimukseen päätösten perustelemisesta ja oikeuteen hakea muutosta. Kansalliskammerin osalta nämä vaatimukset täytyisivät. Julkista valtaa koskevien tehtävien hoitamisessa noudatetaan hallintolakia, julkisuuslakia ja kielilakia. Kansalliskammerin toiminnan julkisuudesta on lakiehdotuksessa nimenomainen säännös. Julkisuutta ei ole rajattu ainoastaan julkisen vallan käyttöä koskeviin hallintotehtäviin. Hallintolain esteellisyysäännöksiä noudatetaan kaikessa Kansalliskammerin toiminnassa. Kulttuurisidonnisten maastavientilupapäätöksiin voi hakea muu-

tosta kulttuurisidonnisten maastaviennin rajoittamisesta annetun lain mukaisesti.

Kansalliskammerin toimimisen julkisoikeudellisena säätönä on arvioitu parhaiten tukevan sille säädettyä kansallissomaisuuden ylläpitoa ja turvaamista koskevaa tehtävää. Organisaatiomuodon valintaa ei voida katsoa liittyvän perustuslaillisia kysymyksiä.

Kaiken kaikkiaan kulttuurisidonnisten maastavientilupa-asioiden käsittelyn ja ratkaisun säätäminen Kansalliskammerin tehtäväksi ei voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain 124 §:n säännösten kanssa. Tehtävän antaminen Kansalliskammerille ei vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Tämän vuoksi katsotaan, että ehdotettu laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Kansallisgalleriasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 Luku

Yleiset säännökset

1 §

Tarkoitus ja asema

Kulttuuriperinnön vahvistamiseksi ja taiteellisen sivistyksen edistämiseksi on kuvataiteen valtakunnallisena museona toimiva Kansallisgalleria.

Kansallisgalleria on itsenäinen julkisoikeudellinen säätiö, joka kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan.

2 §

Tehtävät

Kansallisgallerian tehtävänä on huolehtia 6 §:ssä tarkoitetun Kansallisgallerian kokoelman ylläpidosta ja kartuttamisesta, harjoittaa näyttelytoimintaa ja muuta taidemuseotoimintaa, osallistua taidemuseoalan asiantuntijana museoalan kehittämiseen sekä huolehtia muista sille laissa säädetyistä tai opetus- ja kulttuuriministeriön antamista tehtävistä. Tehtäviään hoitaessaan Kansallisgalleria vahvistaa kuvataiteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

3 §

Museot

Kansallisgalleriaan kuuluvia museoita ovat Ateneumin taidemuseo, Nykytaiteen museo Kiasma ja Sinebrychoffin taidemuseo. Kuttakin museota johtaa museonjohtaja.

4 §

Oikeuskelpoisuus

Kansallisgalleria on itsenäinen oikeushenkilö. Se voi tehdä sitoumuksia, saada nimiinnsä oikeuksia sekä omistaa irtainta ja kiinteää omaisuutta.

Kansallisgalleria vastaa sitoumuksistaan omilla varoillaan sekä kantaa ja vastaa tuomioistuimissa. Kansallisgalleriaa ei voida asettaa konkurssiin.

Kansallisgalleria voi harjoittaa liiketoimintaa, joka tukee sen 2 §:ssä säädettyjen tehtävien toteuttamista. Kansallisgallerian 6 §:ssä tarkoitettua kokoelmaa ei kuitenkaan saa ylläpitää ja kartuttaa eikä näyttelytoimintaa harjoittaa liiketoiminnan muodossa.

Lahjoitusten ja testamenttilahjoitusten vastaanottamisen edellytyksistä sekä Kansallisgallerian 6 §:ssä tarkoitettuun kokoelmaan

hankkimien taikka lahjoituksina tai testamentin perusteella vastaanotettujen taideteosten, arkistoaineistojen ja esineiden omistusoikeudesta säädetään 7 §:ssä.

5 §

Valtion taideteostoimikunta

Taideteosten hankkimiseksi ja sijoittamiseksi valtion kiinteistöihin ja valtion käytössä oleviin rakennuksiin on Kansallisgallerian yhteydessä valtion taideteostoimikunta, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa.

Valtion taideteostoimikunnassa on puheenjohtaja ja seitsemän muuta jäsentä. Toimikunnan toimikausi on kolme vuotta. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää toimikunnan jäsenten palkkioiden suuruuden.

Toimikunnan asettamisesta, tehtävistä ja päätöksenteosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

2 Luku

Kokoelmat

6 §

Kansallisgallerian kokoelma

Kansallisgallerian kokoelma muodostuu taideteoksista, arkistoaineistosta ja esineistä. Kokoelma on valtion omistuksessa olevaa kansallisomaisuutta, joka on talletettuna Kansallisgalleriaan. Lisäksi kokoelmaan voi kuulua siihen talletettuja valtion tai kolmannen osapuolen omistuksessa olevia taideteoksia, arkistoaineistoa ja esineitä. Kansallisgallerian on huolehdittava kokoelman asianmukaisesta turvallisuudesta.

Kokoelman ylläpidosta ja sen turvaamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Taideteosten vastaanottaminen ja luovuttaminen

Kansallisgallerian 6 §:ssä tarkoitettuun kokoelmaan hankkimat taideteokset, arkistoaineisto ja esineet tulevat valtion omistukseen.

Kansallisgalleria saa vastaanottaa taideteoksia, arkistoaineistoa ja esineitä lahjoituksina tai testamentin perusteella, jos vastaanottaminen on Kansallisgallerian toiminnan kannalta tarkoituksenmukaista ja jos lahjoituksiin ja testamenttiin liittyvät ehdot ovat hyväksyttävissä ja vastaanottamista voidaan pitää muutoinkin asianmukaisena. Kansallisgallerian 6 §:ssä tarkoitettuun kokoelmaan lahjoituksina tai testamentin perusteella vastaanotetut taideteokset, arkistoaineisto ja esineet tulevat valtion omistukseen, jollei testamentin tai lahjoituksen ehdoista muuta johdu.

Kansallisgalleria voi sopia taideteoksen, arkistoaineiston ja esineiden tallettamisesta Kansallisgallerian kokoelmaan ilman omistusoikeuden siirtymistä tallettajalta.

Kansallisgalleria voi osana näyttelytoimintaa lainata kokoelmaansa kuuluvia taideteoksia, arkistoaineistoa ja esineitä muihin museoihin ja soveltuviksi katsottaviin tiloihin.

Kansallisgalleria voi erityisestä syystä lainata ja tallettaa kokoelmaansa kuuluvia taideteoksia, arkistoaineistoa ja esineitä valtion viranomaisille, muille museoille ja muihin soveltuviksi katsottaviin tiloihin.

8 §

Valtion taideteostoimikunnan kokoelma

Valtion taideteostoimikunnan kokoelma muodostuu siihen hankituista taideteoksista. Kokoelmaan voi kuulua lahjoituksin tai testamentin perusteella vastaanotettuja teoksia. Kokoelma on valtion omaisuutta.

Kansallisgallerian tehtävänä on huolehtia valtion taideteostoimikunnan kokoelmasta. Kansallisgalleria voi valtion taideteostoimikuntaa kuultuaan siirtää valtion taideteostoimikunnan kokoelmaan kuuluvan teoksen Kansallisgallerian kokoelmaan. Lisäksi Kansallisgalleria voi valtion taideteostoimikuntaa

kuultuaan poistaa tai luovuttaa teoksia noudattaen mitä valtion irtaimen omaisuuden luovutuksesta säädetään valtion talousarviosta annetusta laissa (423/1988).

Valtion taideteostoimikunnan kokoelman teosten hankkimisesta, säilyttämisestä ja sijoittamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 Luku

Hallinto

9 §

Toimielimet

Kansallisgallerian toimielimet ovat valtuuskunta, hallitus ja pääjohtaja.

Kansallisgallerian valtuuskunnan, hallituksen ja pääjohtajan on huolellisesti toimien edistettävä Kansallisgallerian etua.

Kansallisgallerian hallinnosta, organisaatiosta ja muusta toiminnan yleisestä järjestämisestä määrätään tarkemmin johtosäännössä.

10 §

Valtuuskunta

Kansallisgallerian valtuuskunnan nimeää opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtuuskuntaan kuuluu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja mukaan lukien vähintään kymmenen ja enintään neljätoista jäsentä.

Valtuuskunnan toimikausi on kaksi vuotta. Toimikausi alkaa valtuuskunnan vuosikokouksen päättymisestä ja päättyy kahden vuoden kuluttua pidettävän vuosikokouksen päättyessä.

Valtuuskunnan jäsen ei saa olla hallituksen jäsen, pääjohtaja eikä palvelus- tai työsuhteessa Kansallisgalleriaan.

Jos valtuuskunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tai jäsen eroaa tai kuolee kesken toimikautensa, opetus- ja kulttuuriministeriö nimeää hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi uuden puheenjohtajan, varapuheenjohtajan tai jäsenen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää valtuuskunnan jäsenten palkkioiden suuruuden.

11 §

Valtuuskunnan tehtävät

Sen lisäksi mitä 30 §:ssä säädetään, valtuuskunnan tehtävänä on valvoa hallituksen ja pääjohtajan vastuulla olevaa Kansallisgallerian hallintoa.

Hallituksen ja pääjohtajan on annettava valtuuskunnalle tiedot, jotka ovat tarpeen valtuuskunnan tehtävien hoitamiseksi.

12 §

Valtuuskunnan kokous

Valtuuskunta on päätösvaltainen, kun paikalla on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan lukien enemmän kuin puolet valtuuskunnan jäsenistä.

Valtuuskunnan päätökseksi tulee se mielipide, jota enemmän kuin puolet läsnä olevista on kannattanut, tai äänten mennessä tasan se mielipide, johon puheenjohtaja on yhtynyt.

Valtuuskunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta taikka vähintään kahden jäsenen kirjallisesta pyynnöstä.

Valtuuskunnan kokouksista on laadittava pöytäkirja, jonka allekirjoittaa kokouksen puheenjohtaja ja vähintään yksi kokouksessa siihen valittu jäsen.

Hallituksen puheenjohtajalla on puhe- ja läsnäolo-oikeus valtuuskunnan kokouksissa.

Valtuuskunta voi vahvistaa itselleen työjärjestyksen.

13 §

Valtuuskunnan vuosikokous

Valtuuskunnan vuosikokouksessa on:

- 1) käsiteltävä tilintarkastuskertomus;
- 2) vahvistettava tilinpäätös ja toimintakertomus;
- 3) päätettävä vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja pääjohtajalle.

Vuosikokouksen ajankohdasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Hallitus

Kansallisgallerian hallitukseen kuuluu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja mukaan lukien vähintään viisi ja enintään seitsemän jäsentä.

Hallituksen toimikausi on kolme vuotta. Toimikausi alkaa valtuuskunnan vuosikokouksen päättymisestä ja päättyy kolmen vuoden kuluttua pidettävän vuosikokouksen päättyessä. Sama henkilö voi olla hallituksessa yhtäjaksoisesti enintään kolme toimikautta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö nimeää ja erottaa hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenet. Hallituksen jäsen ei saa olla valtuuskunnan jäsen, pääjohtaja eikä palvelus- tai työsuhteessa Kansallisgalleriaan. Kansallisgallerian henkilöstön edustajalla on kuitenkin läsnäolo- ja puheoikeus hallituksen kokouksissa.

Jos hallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tai jäsen eroaa tai kuolee kesken toimikautensa, opetus- ja kulttuuriministeriö nimeää hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi uuden puheenjohtajan, varapuheenjohtajan tai jäsenen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hallituksen jäsenten palkkioiden suuruuden.

15 §

Hallituksen tehtävät

Hallitus vastaa Kansallisgallerian toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä.

Hallituksen tehtävänä on:

1) päättää toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista ja strategiasta;

2) päättää toiminta- ja taloussuunnitelmasta sekä talousarviosta ja laatia tilinpäätös ja toimintakertomus;

3) vastata sijoitustoiminnan suunnitelmallisuudesta ja päättää sijoitussuunnitelmasta;

4) vastata varallisuuden hoidosta ja käytöstä, jollei hallitus ole siirtänyt toimivaltaa pääjohtajalle;

5) vastata kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä;

6) päättää toimenpiteistä, joihin edellisen kalenterivuoden hallinto mahdollisesti antaa aiheutta;

7) hyväksyä toiminnan kannalta merkittävät ja periaatteelliset sopimukset;

8) hyväksyä johtosääntö ja muut vastaavat hallintoa ja organisaatiota koskevat määräykset;

9) valvoa pääjohtajaa ja tämän johtaman Kansallisgallerian hallintoa;

10) päättää suoraan pääjohtajan alaisuudessa toimivan johtavan henkilöstön ottamisesta ja irtisanomisesta;

11) huolehtia muista sille säädetyistä tehtävistä;

12) päättää asioista, joita ei ole säädetty tai määrätty valtuuskunnan tai pääjohtajan tehtäviksi.

16 §

Hallituksen kokous

Hallitus on päätösvaltainen, kun paikalla on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan lukien enemmän kuin puolet hallituksen jäsenistä.

Hallituksen päätökseksi tulee se mielipide, jota enemmän kuin puolet läsnä olevista on kannattanut, tai äänten mennessä tasan se mielipide, johon puheenjohtaja on yhtynyt.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta taikka vähintään kahden jäsenen kirjallisesta pyynnöstä.

Hallituksen kokouksista on laadittava pöytäkirja, jonka allekirjoittaa kokouksen puheenjohtaja ja vähintään yksi kokouksessa siihen valittu jäsen. Pöytäkirjaan on merkittävät päätökset ja äänestykset.

Hallituksen on vahvistettava itselleen työjärjestys.

17 §

Pääjohtaja

Valtioneuvosto nimittää pääjohtajan enintään viiden vuoden määräajaksi. Valtioneuvoston päätöstä valmisteltaessa on kuultava Kansallisgallerian hallitusta.

Pääjohtajaksi nimitettävältä vaaditaan, että hän on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon ja että hänellä on pääjohtajan tehtävien hoitamiseksi tarvittava kyky ja toimialan tuntemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito.

Valtioneuvosto voi erottaa pääjohtajan, jos siihen on tehtävän luonne huomioon ottaen hyväksyttävä ja perusteltu syy. Valtioneuvoston päätöstä valmisteltaessa on kuultava Kansallisgallerian hallitusta.

18 §

Pääjohtajan tehtävät

Pääjohtajan tehtävänä on:

- 1) johtaa ja kehittää Kansallisgallerian toimintaa;
- 2) vastata siitä, että Kansallisgalleria toteuttaa tarkoitustaan ja tehtäviään tuloksellisesti;
- 3) vastata kirjanpidon lainmukaisesta ja varainhoidon luotettavasta järjestämisestä;
- 4) vastata valtuuskunnassa ja hallituksessa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja esittelystä;
- 5) ratkaista kulttuuriesineiden maastavien rajoittamisesta annetussa laissa (115/1999) Kansallisgallerian tehtäväksi säädettyt kulttuuriesineiden maastavientilupa-asiat;
- 6) hoitaa valtuuskunnan ja hallituksen hänelle osoittamat muut tehtävät;
- 7) vastata valtuuskunnan ja hallituksen päätösten täytäntöönpanosta, jos johtosäännössä ei toisin määrätä;
- 8) päättää muun kuin 15 §:n 2 momentin 10 kohdassa tarkoitetun henkilöstön ottamisesta ja irtisanomisesta.

Pääjohtaja saa ryhtyä Kansallisgallerian tehtävät huomioon ottaen laajakantoisiin toimiin vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai jos hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta Kansallisgallerian toiminnalle olennaista haittaa. Viimeksi mainitussa tapauksessa hallitukselle on mahdollisimman pian annettava tieto toiminnasta.

Pääjohtajan ollessa estynyt hoitamasta tehtäväänsä hänen sijaisenaan toimii hallituksen määräämä Kansallisgallerian työntekijä.

19 §

Edustaminen

Hallitus edustaa Kansallisgalleriaa. Hallitus voi valtuuttaa jäsenensä tai muun nimetyn henkilön, ei kuitenkaan valtuuskunnan jäsentä, joko yksin tai kaksi yhdessä edustamaan Kansallisgalleriaa. Hallitus voi milloin tahansa peruuttaa antamansa oikeuden Kansallisgallerian edustamiseen.

Pääjohtaja edustaa Kansallisgalleriaa asiassa, joka 18 §:n nojalla kuuluu hänen tehtäviinsä. Johtosäännössä voidaan määrätä, että pääjohtajalla on myös muissa asioissa oikeus edustaa Kansallisgalleriaa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun edustajan Kansallisgallerian puolesta tekemä oikeustoimi ei sido Kansallisgalleriaa, jos:

- 1) edustaja on toiminut vastoin tässä laissa säädettyä kelpoisuuden rajoitusta; tai
- 2) edustaja on toiminut vastoin 1 momentissa säädettyä rajoitusta.

20 §

Henkilöstö

Kansallisgallerian henkilöstön palvelussuhde on työsuhde. Työntekijöihin ja palvelussuhteen ehtoihin sovelletaan, mitä laissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään ja mitä työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitaan.

Henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Henkilöstön valintamenettelystä määrätään tarkemmin johtosäännössä.

21 §

Rikosoikeudellinen virkavastuu

Rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sovelletaan pääjohtajaan ja Kansallisgallerian muihin työntekijöihin näiden hoitaessa julkista hallintotehtävää.

Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

4 Luku

24 §

Talous*Tilinpäätös*

22 §

Oma pääoma

Kansallisgallerialla on oma pääoma, joka muodostuu peruspääomasta, muusta omasta pääomasta ja arvonorotusrahastosta.

Peruspääoma on Kansallisgalleriaan pysyvästi sijoitettua pääomaa.

Muu oma pääoma on Kansallisgallerialle sen toiminnan ylijäämästä osoitettua pääomaa ja perustamisvaiheessa Kansallisgallerialle luovutettua valtion omaisuutta, joka on siirretty sille muun oman pääoman ehdoin. Arvonorotusrahasto osoittaa suoritettujen pysyvien vastaavien arvonorotuksen määrän. Muu oma pääoma voidaan siirtää peruspääomaan.

23 §

Kirjanpito

Kansallisgallerian kirjanpitoon sovelletaan kirjanpitolakia (1336/1997). Kansallisgallerian tilikausi on kalenterivuosi.

Kansallisgallerialla voi olla välittömästi sen 2 §:ssä säädettyjen tehtävien toteuttamiseen liittyvässä yhdessä tai useammassa kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä kirjanpitolain 1 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Yritykset, joissa Kansallisgallerialla on määräysvalta, ovat sen tytäryrityksiä. Kansallisgalleria ja sen tytäryritykset muodostavat Kansallisgalleriakonsernin.

Kansallisgallerian on aina laadittava konsernitilinpäätös, jos sillä on yhdessä tai useammassa kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä kirjanpitolain 1 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettu määräysvalta.

Jos Kansallisgalleria harjoittaa liiketoimintaa muutoin kuin erikseen kirjanpitovelvollisen yksikön muodossa, tätä liiketoimintaa koskevat tuloksellisuustiedot on esitettävä erikseen tuloslaskelman muodossa tilinpäätöksen liitetiedoissa toiminnoittain.

Tilinpäätös käsittää taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman sekä niiden liitetiedot. Tilinpäätökseen liitetään toimintakertomus. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot Kansallisgallerian toiminnasta, sen taloudellisesta asemasta ja tuloksen muodostumisesta.

Toimintakertomuksen tulee lisäksi antaa Kansallisgallerian toiminnasta sellaiset tiedot, joiden perusteella voidaan seurata ja arvioida Kansallisgallerian toiminnan laajuutta, laatua, tehokkuutta ja tuloksellisuutta.

Hallituksen on tehtävä tilinpäätöksen antamisen yhteydessä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä sekä talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä. Jos tilikauden tulos on tappiollinen eikä taseessa ole edellisten tilikausien ylijäämää sen kattamiseen, hallituksen tulee tehdä suunnitelma siitä, millä toimenpiteillä taloutta korjataan.

Kansallisgallerian ja Kansallisgalleriakonsernin vahvistettu tilinpäätös liitetietoineen ja toimintakertomus ovat julkisia asiakirjoja.

Tilinpäätös ja toimintakertomus toimitetaan tilintarkastajille, valtuuskunnalle sekä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Toimittamisen määräajasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

25 §

Tilintarkastus

Kansallisgallerian tilintarkastukseen sekä tilintarkastajien asemaan ja vastuuseen sovelletaan tilintarkastuslakia (459/2007).

Sen lisäksi, mitä tilintarkastuslaissa säädetään, Kansallisgallerian tilintarkastuskertomuksen tulee sisältää erityinen lausuma siitä:

- 1) onko Kansallisgallerian varat asianmukaisesti sijoitettu;
- 2) antavatko Kansallisgallerian tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot Kansallisgallerian toiminnasta; ja
- 3) voidaanko hallitukselle ja pääjohtajalle myöntää vastuuvapaus päättyneeltä tilikaudelta.

Määräajasta, jossa tilintarkastus on toimitettava ja tilintarkastuskertomus annettava valtuuskunnalle, hallitukselle sekä opetus- ja kulttuuriministeriölle, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

26 §

Tilintarkastajat

Opetus- ja kulttuuriministeriö valitsee Kansallisgallerian tilinpäätöstä, kirjanpitoa ja hallintoa tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa ja varatilintarkastajaa, joista toisen tilintarkastajan ja varatilintarkastajan tulee olla tilintarkastuslaissa tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö ja toisen tilintarkastajan ja varatilintarkastajan julkishallinnon ja –talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu JHTT-tilintarkastaja tai JHTT-yhteisö. Jos tilintarkastajaksi valitaan tilintarkastusyhteisö, varatilintarkastajaa ei kuitenkaan tarvitse valita.

Tilintarkastajan toimikausi päättyy ja uuden tilintarkastajan toimikausi alkaa valtuuskunnan vuosikokouksen päättyessä, jollei uutta tilintarkastajaa valittaessa päätetä toisin.

5 Luku

Ohjaus ja rahoitus

27 §

Tavoitteiden asettaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Kansallisgalleria sopivat määrävuosiksi kerrallaan Kansallisgallerian toiminnalle asetettavista keskeisistä määrällisistä ja laadullisista tavoitteista sekä niiden toteutumisen seurannasta ja arvioinnista.

28 §

Seuranta ja raportointi

Kansallisgallerian tulee toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle sen määräämät Kansallisgallerian toiminnan arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja muut seurannan ja ohjauk-

sen edellyttämät tiedot ministeriön päättämällä tavalla.

29 §

Rahoitus

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää Kansallisgallerian toimintaan rahoitusta tässä laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi valtion talousarvioon otettavan määrärahan rajoissa. Rahoitusta voidaan myöntää myös arpajaislaissa (1047/2001) tarkoitetuista raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotoista. Valtionavustuksesta säädetään valtionavustuslaissa (688/2001).

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen rahoituksen lisäksi valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha Kansallisgallerian kokoelman kartuttamiseen. Valtion taideteostoimikunnan kokoelmaa voidaan kartuttaa ja hoitaa valtion talousarvioon otettavilla määrärahoilla.

Kansallisgallerialle korvataan muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus Kansallisgallerialle aiheutuneista kustannuksista.

6 Luku

Erinäiset säännökset

30 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Kansallisgallerian valtuuskunnan jäsenen, hallituksen jäsenen ja pääjohtajan on korvattava vahinko, jonka hän on tehtävässään tätä lakia, muita säännöksiä tai Kansallisgallerian johtosääntöä rikkomalla tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut Kansallisgallerialle.

Valtuuskunnan päätös vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenelle tai pääjohtajalle ei ole sitova, jos valtuuskunnalle ei ole annettu olennaisesti oikeita ja riittäviä tietoja korvausvelvollisuuden perusteena olevasta päätöksestä tai toimenpiteestä.

Jos valtuuskunta ei myönnä vastuuvapautta hallituksen jäsenelle tai pääjohtajalle, se voi

päätää vahingonkorvauskanteen nostamisesta hallituksen jäsentä tai pääjohtajaa vastaan.

Asioista, jotka koskevat 1 momenttiin ja tilintarkastuslain 51 §:ään perustuvaa oikeutta vahingonkorvaukseen, päättää valtuuskunta.

Vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken säädetään vahingonkorvauslain 2 ja 6 luvussa.

31 §

Opetus- ja kulttuuriministeriön oikeus ajaa kannetta Kansallisgallerian hyväksi

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on oikeus ajaa omista nimissään kannetta vahingonkorvauksen suorittamiseksi Kansallisgallerialle 30 §:n tai tilintarkastuslain 51 §:n nojalla, jos kannetta vireille pantaessa on ilmeistä, ettei Kansallisgallerian valtuuskunta tule 2 momentissa säädetyssä määräajassa nostamaan kannetta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kanne on nostettava viiden vuoden kuluessa sen tilikauden päättymisestä, jona kanteen perusteena oleva päätös tehtiin tai kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin.

Kansallisgallerialle on varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa oikeudenkäyntikuluista, mutta sillä on oikeus saada niistä korvaus Kansallisgallerialta sikäli kuin Kansallisgallerialle vahingonkorvauksena saatavat varat siihen riittävät.

32 §

Hallinnon yleislakien soveltaminen

Kansallisgallerian hoitaessa julkisia hallintotehtäviä noudatetaan, mitä sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003) ja saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään.

Kansallisgallerian kaiken toiminnan julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Tiedot Kansallisgallerian pääjohtajan ja pääjohtajan alaisuudessa

toimivan johtavan henkilöstön palkan kokonaismäärästä ja määräytymisen perusteista ovat julkisia.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, hallintolain esteellisyysäännöksiä sovelletaan kaikessa Kansallisgallerian toiminnassa ja yleisölle suunnatun näyttelytoiminnan harjoittamisessa sovelletaan kielilakia. Kansallisgallerian toiminnassa muodostuviin arkistoihin sovelletaan, mitä arkistolaissa (831/1994) säädetään.

33 §

Maksut

Kansallisgallerian 2 §:ssä tarkoitettujen tehtäviin liittyvien suoritteiden hintojen määrittämisessä sovelletaan, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään. Pääsy Kansallisgallerian järjestämiin maksullisiin näyttelyihin ja muihin tilaisuuksiin voi olla maksuton erikoisryhmään kuuluville, jos maksuttomuus on taidekasvatuksen, tutkimuksen, ammatillisen toiminnan, museotoiminnan edistämisen tai muun vastaavan syyn kannalta perusteltua.

34 §

Varautuminen

Kansallisgallerian tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja Kansallisgallerian kokoelman suojaaminen myös poikkeusoloissa sekä häiriö- ja erityistilanteissa.

Varautumista valvoo opetus- ja kulttuuriministeriö. Jos varautumisessa havaitaan puutteita, opetus- ja kulttuuriministeriö voi määrätä puutteiden korjaamisesta.

7 Luku

Voimaantulo

35 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan Valtion taidemuseosta annettu laki (566/2000).

36 §

Valtion taidemuseon hallinnassa olevan omaisuuden, immateriaalisten oikeuksien ja liiketoiminnan luovutus

Valtioneuvosto luovuttaa Valtion taidemuseon hallinnassa olevan omaisuuden, immateriaaliset oikeudet ja liiketoiminnan Kansallisgallerialle. Tämän lain voimaan tullessa Valtion taidemuseolla oleva kokoelma ja valtion taidekokoelma jäävät kuitenkin valtion omistukseen.

Valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä ehdot, joilla luovutus tapahtuu. Valtioneuvosto määrää myös muista omaisuuden luovuttamiseen ja Kansallisgallerian perustamiseen liittyvistä järjestelyistä.

37 §

Vastuu sitoumuksista

Kansallisgalleria vastaa velka-, vuokra-, palvelu-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista vastaavista sitoumuksista, joihin Valtion taidemuseo on toimintansa aikana sitoutunut ja jotka koskevat säätiölle luovutettua omaisuutta ja liiketoimintaa.

Valtio vastaa Kansallisgallerialle 1 momentin perusteella siirtyvistä sitoumuksista toissijaisesti, jollei vastapuoli hyväksy vastuun siirtämistä Kansallisgallerialle. Kansallisgalleria on velvollinen korvaamaan valtiol-

le sen, mitä valtio tässä momentissa tarkoitetun vastuunsa perusteella suorittaa.

38 §

Henkilöstön palvelussuhteen muuttuminen

Henkilöstön aseman järjestämiseen sovelletaan työsopimuslain (55/2001) ja valtion virkamieslain (750/1994) liikkeen luovuttamista koskevia säännöksiä. Valtion taidemuseon virat lakkaavat ja niihin perustuvat virkasuhteet sekä määräaikaiset virkasuhteet päättyvät ilman irtisanomista 31 päivänä joulukuuta 2013. Henkilöstö siirtyy työsuhteeseen Kansallisgalleriaan 1 päivästä tammikuuta 2014. Valtion taidemuseon työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyy työsuhteeseen Kansallisgalleriaan 1 päivästä tammikuuta 2014.

39 §

Valtion taidemuseon viimeinen tilinpäätös ja -tarkastus

Valtion taidemuseon viimeisen toimintakauden tilinpäätökseen ja -tarkastukseen sovelletaan, mitä 35 §:n 2 momentissa mainitussa laissa ja valtion talousarviosta annetussa laissa (423/1988) ja sen nojalla säädetään. Kansallisgalleria hoitaa näiltä osin Valtion taidemuseon tehtävät.

40 §

Valtuuskunnan ja hallituksen ensimmäinen toimikausi

Valtuuskunnan ensimmäinen toimikausi alkaa 10 §:n 2 momentissa säädetystä poiketen 1 päivänä tammikuuta 2014 ja päättyy vuonna 2016 pidettävän valtuuskunnan vuosikokouksen päättyessä. Hallituksen ensimmäinen toimikausi puolestaan alkaa 14 §:n 2 momentissa säädetystä poiketen 1 päivänä tammikuuta 2014 ja päättyy vuonna 2017 pidettävän valtuuskunnan vuosikokouksen päättyessä.

2.

Laki**kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain (115/1999) 3 ja 10 § seuraavasti:

3§

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, kulttuuriesineen maastaviennistä Euroopan yhteisön ulkopuolelle säädetään kulttuuriesineiden viennistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 116/2009.

10 §

Viranomaiset

Tämän lain mukaisena yleisenä lupaviranomaisena toimii Museovirasto, jollei tehtävä 2 momentin mukaan kuulu Kansallisgallerialle eikä 3 momentin nojalla ole muuta päätetty. Jos esine on tarkoitettu viedä maasta muuton tai perinnön vuoksi ja jos lupahake-

mus koskee samanaikaisesti useita esineitä, Museovirasto toimii lupaviranomaisena sen estämättä, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään.

Lupaviranomaisena toimii Kansallisgalleria 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen taideteosten osalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi lisäksi päättää, että muu valtion laitos tai kunnan ylläpitämä museo toimii lupaviranomaisena ylläpitäjän suostumuksen mukaan.

Tässä laissa tarkoitettuina valvontaviranomaisina toimivat lupaviranomaiset ja Tulli.

Museovirasto ja Kansallisgalleria toimivat kulttuuriesineiden viennistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 116/2009 mukaisina lupaviranomaisina 1 ja 2 momentissa säädettyillä toimialoillaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2013

Pääministeri**JYRKI KATAINEN**

Kulttuuri- ja urheiluministeri *Paavo Arhinmäki*

2.

Laki

kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain (115/1999) 3 ja 10 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3§

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, kulttuuriesineen maastaviennistä Euroopan yhteisön ulkopuolelle on voimassa, mitä kulttuuriesineiden viennistä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 3911/92 säädetään.

10 §

Viranomaiset

Tämän lain mukaisena yleisenä lupaviranomaisena toimii museovirasto, jollei tehtävä 2 momentin mukaan kuulu valtion taidemuseolle tai jollei 3 momentin nojalla ole muuta päätetty. Jos esine on tarkoitus viedä maasta muuton tai perinnön vuoksi ja jos lupahakemus koskee samanaikaisesti useita esineitä, museovirasto toimii lupaviranomaisena sen estämättä, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään.

Lupaviranomaisena toimii valtion taidemuseo 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen taideteosten osalta.

Asianomainen ministeriö voi lisäksi päättää, että muu valtion laitos tai kunnan ylläpitämä museo toimii lupaviranomaisena ylläpitäjän suostumuksen mukaan.

Tässä laissa tarkoitettuina valvontaviranomaisina toimivat lupaviranomaiset ja tullilaitos.

Museovirasto ja valtion taidemuseo toimivat kulttuuriesineiden viennistä annetun neu-

Ehdotus

3§

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, kulttuuriesineen maastaviennistä Euroopan yhteisön ulkopuolelle säädetään *kulttuuriesineiden viennistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 116/2009.*

10 §

Viranomaiset

Tämän lain mukaisena yleisenä lupaviranomaisena toimii *Museovirasto*, jollei tehtävä 2 momentin mukaan kuulu *Kansallisgallerialle eikä* 3 momentin nojalla ole muuta päätetty. Jos esine on tarkoitus viedä maasta muuton tai perinnön vuoksi ja jos lupahakemus koskee samanaikaisesti useita esineitä, *Museovirasto* toimii lupaviranomaisena sen estämättä, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään.

Lupaviranomaisena toimii *Kansallisgalleria* 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen taideteosten osalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi lisäksi päättää, että muu valtion laitos tai kunnan ylläpitämä museo toimii lupaviranomaisena ylläpitäjän suostumuksen mukaan.

Tässä laissa tarkoitettuina valvontaviranomaisina toimivat lupaviranomaiset ja *Tulli*.

Museovirasto ja *Kansallisgalleria* toimivat kulttuuriesineiden viennistä annetun neuvos-

Voimassa oleva laki

voston asetuksen mukaisina lupaviranomaisina 1 ja 2 momentissa säädetyillä toimialoillaan.

ton asetuksen (EY) N:o 116/2009 mukaisina lupaviranomaisina 1 ja 2 momentissa säädetyillä toimialoillaan.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*